

WEDUWE VOOR EEN JAAR

John Irving

*Weduwe
voor
een jaar*

Vertaald uit het Engels door
Sjaak Commandeur

Oorspronkelijke titel: *A Widow For One Year*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Random House, New York 1998
© John Irving, 1998
© Vertaling uit het Engels: Sjaak Commandeur, 1998
© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2017
© Omslagfoto: Millennium Images
Omslagontwerp: Studio Jan de Boer, Amsterdam
Typografie: Peter Verwey, Heemstede
Foto auteur: © ANP Foto/Reuters/Michael Kooren MKN

ISBN 978 90 488 3762 5
ISBN 978 90 488 3763 2 (E-BOOK)
NUR 302

www.hollandsdiep.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOOR JANET,
EEN LIEFDESGESCHIEDENIS

‘...wat deze kleine dame betreft,
het beste wat ik haar kan toewensen
is een *beetje tegenspoed.*’

WILLIAM MAKEPEACE THACKERAY

Ten geleide

Ik kijk met dankbaarheid terug op de vele malen dat ik in de vier jaar waarin ik aan deze roman heb gewerkt in Amsterdam ben geweest, en ik denk daarbij vooral aan het geduld en de hulpvaardigheid van brigadier Joep de Groot van bureau Warmoesstraat; zonder Joeps adviezen had dit boek niet kunnen worden geschreven. Ik denk verder aan de hulp die ik heb gekregen van Margot Alvarez, voormalig medewerkster van stichting De Rode Draad, een belangenorganisatie van prostituees in Amsterdam. Bovenal wil ik Robbert Ammerlaan, mijn Nederlandse uitgever, danken voor de tijd en zorg die hij aan het manuscript heeft besteed. Wat de Amsterdamse episodes in dit boek betreft, ben ik deze drie Amsterdammers oneindig veel dank verschuldigd. De dingen die kloppen in mijn beschrijvingen ontleen ik aan hen; mochten er toch nog fouten in zitten, dan is dat mijn schuld.

Voor al die delen van deze roman die *niet* in Amsterdam spelen, heb ik vertrouwd op de kennis van zaken van Anna von Planta in Genève, Anne Freyer in Parijs, Ruth Geiger in Zürich, Harvey Loomis in Sagaponack en Alison Gordon in Toronto. Ik wil hier ook de inzet roemen waarmee over de details is gewaakt door drie voortreffelijke assistenten: Lewis Robinson, Dana Wagner en Chloe Bland; ik kan Lewis en Dana en Chloe niet genoeg prijzen voor de onberispelijke zorgvuldigheid waarmee ze hun werk hebben gedaan.

Ik wil tot slot nog als bijzonderheid vermelden dat het hoofdstuk 'Het roodblauwe luchtbed' in een iets andere vorm, en in het Duits, is voorgepubliceerd in de *Süddeutsche Zeitung* van 27 juli 1994 onder de titel 'Die blaurote Luftmatratze'.

J.I.

Inhoud

I. ZOMER 1958

De nutteloze lampenkap	15
Vakantiebaan	20
Een geluid alsof iemand geen geluid wil maken	23
Ongelukkige moeders	33
Marion, in afwachting	38
Eddie, tussen verveling en hitsigheid	44
Het huis met het luik	49
Een masturbeeremachine	62
Komt hierheen...	75
De pion	88
Het rechteroog van Ruth	96
Mevrouw Vaughn wordt afgedankt	103
Waartoe paniek om tien uur 's ochtends?	116
De secretaris op schrijversvoeten	129
Een haast bijbelse ingeving	136
Het gezag van het geschreven woord	151
Een moederloos kind	160
Het been	175
Meneer Cole als baas	185
Afscheid van Long Island	196

II. NAJAAR 1990

Eddie, achtenveertig	213
Ruth, zesendertig	229
Het roodblauwe luchtbed	248
Allan, vierenvijftig	256
Hannah, vijfendertig	277
Ted, zevenenzeventig	292
Ruth denkt terug aan haar rijlessen	312
Twee laden	322

Pijn op een onbekende plek	328
Ruth geeft haar vader rijles	338
De rest van haar leven weduwe	347
Ruths dagboek en een keuze uit haar ansichtkaarten	351
Het eerste contact	364
Ruth wijzigt haar verhaal	380
Geen moeder, niet haar zoon	394
De molman	405
Vliegend voedsel	424
Hoofdstuk één	426
De vermisten	432
Een impasse	439
De eerste bruiloft	447

III. NAJAAR 1995

De diender	459
De lezer	465
Het hoerenkind	473
Brigadier Hoekstra vindt zijn getuige	484
Hoe Eddie O'Hare opnieuw verliefd werd	499
Mevrouw Cole	517
Leuker dan een weekje Parijs met een prostituee	530
Hoe Eddie en Hannah niet tot elkaar kwamen	548
Een gelukkig paar, hun ongelukkige vrienden	566
Marion, zesenzeventig	578

Zomer 1958

DE NUTTELOZE LAMPENKAP

Toen ze vier was en onder in haar stapelbed sliep, werd Ruth Cole 's nachts een keer wakker van het geluid van vrijende mensen; het kwam uit de slaapkamer van haar ouders. Het was iets wat ze nog nooit had gehoord. Ruth had kort tevoren een tijdje buikgriep gehad, en toen ze haar moeder rare geluiden hoorde maken, dacht Ruth dat haar moeder moest overgeven.

De kwestie was niet simpelweg dat haar ouders ieder een eigen slaapkamer hadden; ze hadden die zomer ieder een eigen huis, zij het dat Ruth maar één huis kende. Haar ouders sliepen om beurten bij Ruth; de andere nachten sliep haar vader of haar moeder in het huurhuis verderop. Het was een van die bespottelijke dingen die echtparen verzinnen als ze uit elkaar gaan maar nog niet echt gescheiden zijn, als ze nog denken dat de kinderen en het gezamenlijk bezit kunnen worden gedeeld met meer grootmoedigheid dan verwijt.

Toen Ruth pas wakker was geworden van de vreemde geluiden, wist ze niet zeker of het haar moeder of haar vader was die moest overgeven; toen herkende Ruth, ondanks het ongewone van het nachtelijk gerucht, die mengeling van melancholie en ingehouden hysterie die wel vaker te beluisteren viel in haar moeders stem. Daarnaast herinnerde Ruth zich dat het haar moeders beurt was om een nacht bij haar te slapen.

Tussen de kamer van Ruth en de ouderlijke slaapkamer lag de ouderlijke badkamer. Toen de vierjarige op blote voetjes door de badkamer trippelde, nam ze daaruit een handdoek mee. (Toen ze buikgriep had, had haar vader gezegd dat ze het beste in een handdoek kon overgeven.) Arme mama! dacht Ruth, en ze ging haar de handdoek brengen.

Bij het zwakke licht van de maan en het nog zwakkere, schimmige licht van het nachtlampje dat haar vader in de badkamer had aangebracht, zag Ruth de bleke gezichten van haar dode broers op de foto's aan de wanden. Er hingen overal in huis, aan alle muren, foto's van haar dode broers; hoewel de twee jongens als tiener wa-

ren gestorven, voor de geboorte van Ruth (voor haar verwekking zelfs), kende Ruth deze van de aardbodem verdwenen jongens voor haar gevoel veel beter dan ze haar vader of moeder kende.

De lange donkere met het hoekige gezicht was Thomas; ook toen hij nog maar zo oud was als Ruth nu, had Thomas al het soort knappe trekken dat het goed doet op het witte doek, een combinatie van evenwicht en boevigheid die hem, toen hij een tiener was, de schijn van zelfvertrouwen van een veel oudere man verleende. (Thomas had de rampauto bestuurd.)

De onzeker kijkende jongste van de twee was Timothy; ook als tiener had hij nog een kindergezicht en keek hij altijd of hij net ergens van geschrokken was. Timothy maakte vaak de indruk alsof hij was gefotografeerd op een moment van besluiteloosheid, alsof hij net vol aarzeling op het punt stond iets ongelooflijk moeilijk na te gaan doen dat Thomas met schijnbaar gemak onder de knie had gekregen. (Uiteindelijk bleek het zoiets elementairs als autorijden dat Thomas onvoldoende onder de knie had.)

Toen Ruth Cole de slaapkamer van haar ouders binnenkwam, zag ze de naakte jongeman die haar moeder van achter had bestegen; hij had zijn handen om haar moeders borsten en bereed haar op handen en knieën als een hond, maar het kwam door het gewelddadige noch door het weezinwekkende van de seksuele handeling dat Ruth een gil gaf. De kleuter wist helemaal niet dat ze getuige was van een seksuele handeling, en Ruth had ook niet de indruk dat het helemaal onplezierig was wat die jongeman en haar moeder deden. Ruth was zelfs wel opgelucht te zien dat haar moeder *niet* overgaf.

Het kwam evenmin door de naaktheid van de jongeman; Ruth had haar vader en moeder naakt gezien – naaktheid werd niet verstoep in huize Cole. Het kwam door de jongeman zelf dat Ruth gilde, want ze wist zeker dat hij een van haar dode broers was; hij leek zo sterk op Thomas, de zelfverzekerde, dat Ruth Cole een spook meende te zien.

De gil van een vierjarige gaat door merg en been. Verbaasd zag Ruth hoe de jonge minnaar zich vliegensvlug van haar moeder losmaakte; hij schoot weg van de vrouw en het bed met een zodanige combinatie van paniek en aandrang dat het leek of hij werd *gelanceerd*, haast alsof hij was getroffen door een kanonskogel. Hij viel over het nachtkastje en pakte, in een poging zijn naaktheid te bedekken, de lampenkap van de omgevallen schemerlamp. Daardoor

was hij ineens een minder vervaarlijk soort spook dan Ruth aanvankelijk had gedacht; nu ze hem beter kon bekijken, herkende Ruth hem bovendien. Het was de jongen die in de verste logeerkamer sliep, de jongen die de auto van haar vader bestuurde – de jongen die voor papa werkte, had haar moeder gezegd. De jongen was een paar keer met Ruth en haar oppas naar het strand gereden.

Ruth had die zomer drie verschillende kindermeisjes; het was ze alle drie opgevallen hoe wit de jongen was, maar Ruths moeder had tegen haar gezegd dat sommige mensen nu eenmaal niet van de zon hielden. Het kind had de jongen natuurlijk nog nooit zonder kleren gezien, maar Ruth wist zeker dat hij Eddie heette en dat hij *geen* spook was. Toch gaf de kleuter een tweede gil.

Haar moeder, die nog op handen en knieën op het bed zat, leek onbewogen als altijd; ze bezag haar dochter met een uitdrukking van ontmoediging waarin een lichte vertwijfeling schemerde. Voor Ruth nog een gil kon geven, zei haar moeder: 'Niet schreeuwen, lieverd. Het zijn Eddie en ik maar. Ga maar weer naar bed.'

Ruth Cole deed wat haar moeder zei en passeerde andermaal die foto's, die er nu spookachtiger uitzagen dan het omgevallen spook dat haar moeders minnaar was. Eddie had zich bij zijn poging zich te bedekken met de lampenkap niet gerealiseerd dat het ding aan twee kanten open was en Ruth dus een onbelemmerd zicht op zijn slinkende penis bood.

Ruth was vier en te jong om zich van Eddie of zijn penis veel te herinneren, maar hij zou zich haar wel herinneren. Zesendertig jaar later, toen hij tweeënvijftig was en Ruth veertig, zou de niet voor het geluk geschapen jongeman verliefd worden op Ruth Cole. Maar zelfs in die situatie zou hij er geen spijt van hebben met de moeder van Ruth te hebben geneukt. Dat is evenwel Ed-dies probleem. Dit is het verhaal van Ruth.

Dat haar ouders hadden gedacht dat zij hun derde zoon zou zijn, was niet de reden waarom Ruth Cole schrijfster werd; een aannemelijker verklaring van haar verbeeldingskracht was dat ze opgroeide in een huis waar de foto's van haar dode broers nadrukkelijker aanwezig waren dan haar vader of moeder – en dat toen haar moeder haar *en* haar vader had verlaten (en daarbij vrijwel *alle* foto's van haar gestorven zoons meenam) Ruth zich zou afvragen waarom haar vader de fotohaakjes in de kale muren liet zitten. Het

kwam voor een deel door die fotohaakjes dat ze schrijfster werd; Ruth zou zich blijven proberen te herinneren, ook toen haar moeder al jaren weg was, welke foto aan welk haakje had gehangen. En omdat ze niet tevreden was met wat ze zich herinnerde van de foto's van haar omgekomen broers, vulde Ruth al die stilgezette momenten uit hun korte leven waar zij niet bij was geweest vanuit haar verbeelding aan. Dat Thomas en Timothy al dood waren voor Ruth geboren werd, was mede een oorzaak van haar latere schrijverschap; vanaf haar prilste herinneringen had Ruth zich die twee moeten verbeelden.

Het was zo'n verkeersongeluk waarbij jongeren betrokken waren van wie achteraf bleek dat het 'beste jongens' waren geweest en dat ze geen van beiden hadden gedronken. Het ergste, en een niet aflattende marteling voor hun ouders, was dat de omstandigheid dat Thomas en Timothy in die auto zaten, op dat precieze tijdstip en op die specifieke plek, voortvloeide uit een ruzie tussen hun vader en moeder die alleszins vermijdbaar was geweest. De arme ouders zaten de rest van hun leven met de tragische gevolgen van hun onbeduidende onenigheid.

Ruth vernam later dat haar verwekking een goedbedoelde maar passie-loze aangelegenheid was geweest. Het was een vergissing van Ruths ouders om zelfs maar te denken dat hun zoons vervangbaar waren, en ze hadden er nooit bij stilgestaan dat het nieuwe kind dat de last van hun onmogelijke verwachtingen moest dragen een *meisje* zou kunnen zijn.

Dat Ruth Cole zich ontwikkelde tot die zeldzame verschijning van een in de literaire kritiek gerespecteerd schrijfster *met* hoge verkoopcijfers in binnen- en buitenland, is minder opmerkelijk dan het feit dat ze zich überhaupt wist te ontwikkelen. Die knappe jongens op de foto's hadden het grootste deel van haar moeders liefde mee het graf in genomen; maar dat Ruth door haar moeder werd afgewezen, was voor haar draaglijker dan te moeten opgroeien in de schaduw van de kilte die tussen haar ouders heerste.

Ted Cole, een veelverkochte schrijver en illustrator van kinderboeken, was een knappe man die beter was in het schrijven en tekenen voor kinderen dan in het nakomen van de dagelijkse verantwoordelijkheden van het vaderschap. En tot Ruth de leeftijd van viereneenhalf bereikte, was Ted Cole weliswaar niet permanent dronken, maar dronk hij wel te veel. Verder was Ted weliswaar niet iedere minuut van zijn bestaan een rokkenjager, maar

was hij aan de andere kant heel zijn leven nooit helemaal *geen* rokenjager. (Je moest hem nageven dat hij daardoor in de omgang met kinderen minder onbetrouwbaar was dan in die met vrouwen.)

Ted was niet uit vrije wil voor kinderen gaan schrijven. Hij had gedebuteerd met een overschat maar onmiskenbaar literair soort boek voor volwassenen. Over de twee romans die volgden hoeft alleen te worden gezegd dat daarna niemand – zeker Ted Coles uitgever niet – nog enige merkbare interesse toonde voor een vierde roman, die er dan ook nooit is gekomen. In plaats daarvan schreef Ted zijn eerste kinderboek. Het heette *The Mouse Crawling Between the Walls* en het had weinig gescheeld of het was nooit gepubliceerd; het leek op het eerste gezicht zo'n kinderboek waarvan de aantrekkingskracht op ouders twijfelachtig is en dat voor kinderen alleen gedenkwaardig is omdat kinderen onthouden wanneer ze hebben gegriezeld. Thomas en Timothy hadden volop gegriezeld van *The Mouse Crawling Between the Walls* toen Ted het hun voorlas; tegen de tijd dat Ted het aan Ruth voorlas, hadden over de hele wereld al zo'n negen à tien miljoen kinderen in meer dan dertig talen van *The Mouse Crawling Between the Walls* gegriezeld.

Net als haar dode broers groeide Ruth op met haar vaders verhalen. Toen Ruth die verhalen voor het eerst teruglas in een boek, voelde dat als een schending van vertrouwen. Ze had gedacht dat haar vader die verhalen voor haar alleen verzong. Later zou ze zich afvragen of haar dode broers het ook als een inbreuk op *hun* kinderwereld hadden ervaren.

Marion Cole, de moeder van Ruth, was een mooie vrouw; ze was daarnaast een goede moeder, in elk geval tot Ruth geboren werd. En tot de dood van haar dierbare zoons was ze een loyale, toegewijde echtgenote, ondanks de eindeloze ontrouw van haar man. Maar na het ongeluk dat haar zoons wegrukte werd Marion een andere vrouw, kil en afstandelijk. Door Marions schijnbare onverschilligheid tegenover haar dochter was het voor Ruth betrekkelijk eenvoudig om Marion af te wijzen. Het was voor Ruth moeilijker om in te zien wat er mis was met haar vader; het zou bovendien veel langer duren eer ze tot dit inzicht kwam, en toen was het voor Ruth te laat om zich nog volledig van hem af te keren. Ted had haar voor zich ingenomen – Ted wist haast iedereen voor zich in te nemen, tot een zekere leeftijd. Niemand vond Marion ooit innemend. De arme Marion probeerde ook nooit ie-

mand voor zich in te nemen, zelfs haar enige dochter niet; toch kon je wel van Marion Cole *houden*.

En op dit punt stapt Eddie, de onfortuinlijke jongeman met de nutteloze lampenkap, het verhaal binnen. *Hij* hield van Marion – hij zou altijd van haar blijven houden. Als hij van tevoren had geweten dat hij verliefd zou worden op Ruth, zou hij misschien niet zo snel verliefd zijn geworden op haar moeder. Maar waarschijnlijk had het geen verschil gemaakt. Eddie kon er niets aan doen.

VAKANTIEBAAN

Hij heette Edward O'Hare. In de zomer van 1958 was hij net zestien (een vereiste van zijn eerste vakantiebaan was dat hij een rijbewijs had). Maar Eddie O'Hare had geen idee dat zijn vakantiebaan *eigenlijk* inhield dat hij de minnaar van Marion Cole moest worden; Ted Cole had hem speciaal voor dat doel in dienst genomen, en Eddie zou er zijn leven lang de gevolgen van ondervinden.

Eddie had wel gehoord van de tragedie die zich in het gezin Cole had voorgedaan, maar zoals de meeste tieners had hij slechts vluchtig aandacht voor de conversatie van volwassenen. Hij was overgegaan naar de derde klas van de Phillips Exeter Academy, waar zijn vader Engels gaf; via Exeter was Eddie aan de baan gekomen. De vader van Eddie geloofde allerheiligst in zijn connecties van Exeter. O'Hare senior ging, aanvankelijk als oud-leerling en later als stafid, nooit op vakantie zonder zijn beduimelde exemplaar van de gids voor Exeter. In zijn ogen waren de oud-leerlingen van de academieschool de vaandeldragers van een continue verantwoordelijkheid – Exonians vertrouwden elkaar en hielpen elkaar waar mogelijk.

In de ogen van de schoolleiding hadden de Coles zich al heel royaal betoond. Hun zoons waren toen ze stierven succesvolle en populaire leerlingen van de school; ondanks of waarschijnlijk juist vanwege hun verdriet hadden Ted en Marion Cole de fondsen ter beschikking gesteld voor een jaarlijkse gastdocent Engelse taal- en letterkunde – Engels was van zowel Thomas als Timothy het beste vak geweest. 'Minty' O'Hare, zoals talloze leerlingen van Exeter O'Hare senior kenden, was verslaafd aan pepermuntjes, waarop hij liefdevol sabbelde terwijl hij voorlas; hij vond het heerlijk om zijn favoriete passages voor te lezen uit de boeken die hij zijn leer-

lingen als huiswerk had opgegeven. Het 'Thomas en Timothy Cole-lectoraat', zoals het gastdocentschap officieel heette, was een initiatief geweest van Minty O'Hare.

En toen Eddie aan zijn vader kenbaar had gemaakt dat hij in de vakantie liefst als secretaris van een *schrijver* wilde gaan werken – de zestienjarige hield al jaren een dagboek bij en had de laatste tijd een paar verhalen geschreven – had O'Hare senior niet gearzeld en zijn gids voor Exeter erbij gepakt. Zeker, er waren tal van *literaire* schrijvers dan Ted Cole onder de alumni – Thomas en Timothy waren naar Exeter gegaan omdat Ted er op school had gezeten – maar Minty O'Hare, die slechts vier jaar voordien Ted Cole tweentachtigduizend dollar lichter had weten te maken (voor het gastdocentschap), wist dat Ted een gemakkelijke prooi was.

'Je hoeft hem niet echt te betalen,' had Minty door de telefoon tegen Ted gezegd. 'Misschien kan de jongen dingen voor je uittypen of brieven beantwoorden of af en toe een boodschap doen – je zegt het maar. Het gaat vooral om de ervaring. Kijk, als hij denkt dat hij schrijver wil worden, moet hij weten hoe een schrijver werkt.'

Ted was aan de telefoon beleefd gebleven zonder ja of nee te zeggen; daarnaast was hij dronken geweest. Hij had zijn eigen bijnaam voor Minty O'Hare; Ted noemde hem 'Pushy'. En het was inderdaad nogal opdringerig van Minty om hem erop te wijzen waar in de PEAN (het jaarboek van Exeter) van 1957 foto's van Eddie te vinden waren.

In de eerste jaren na de dood van Thomas en Timothy Cole had Marion steeds het jaarboek van Exeter opgevraagd. Thomas zou in '54 examen gedaan hebben, Timothy in '56. Tegenwoordig, nu beiden al zouden zijn afgestudeerd, kwam het jaarboek ongevraagd, met de vriendelijke groeten van Minty O'Hare, die het eigen beweging opstuurde in de veronderstelling dat hij Marion daarmee het extra verdriet bespaarde erom te moeten vragen. Marion bladerde de jaarboeken trouw door; ze zag meer dan eens jongens die wel wat op Thomas of Timothy leken, hoewel ze na de geboorte van Ruth was opgehouden Ted op dit soort gelijkenis te attenderen.

In de PEAN van '57 stond een foto waarop Eddie O'Hare op de voorste rij zit van de juniorenafdeling van de debatingclub; met zijn donkergrijze flanellen broek, tweed jasje en gestreepte das on-

derscheidde hij zich in niets van de anderen, maar wel door de opvallende oprechtheid in zijn gelaatsuitdrukking en het ernstige voor gevoel van toekomstig verdriet dat uit zijn grote donkere ogen sprak.

Eddie was op de foto twee jaar jonger dan Thomas en even oud als Timothy ten tijde van hun dood. Toch had Eddie meer van Thomas dan van Timothy; hij had nog *meer* van Thomas op de foto van de Outing Club, waarop Eddie zo te zien gaver van huid en zelfverzekerder was dan de meeste van die andere jongens die, naar Ted Cole aannam, fervente natuurliefhebbers waren. In het jaarboek van '57 kwam Eddie verder alleen voor op een foto van het veldloopteam en op een van de baanatleten. Het schrale van Eddies postuur deed vermoeden dat de jongen eerder was gaan hardlopen uit nervositeit dan voor de lol, en dat hardlopen waarschijnlijk het enige was wat hij aan sport deed.

Met gespeelde nonchalance liet Ted Cole de foto's van de jonge Edward O'Hare aan zijn vrouw zien. 'Vind je deze jongen niet heel erg op Thomas lijken?' vroeg hij.

Marion kende de foto's al; ze had alle foto's in alle jaarboeken van Exeter heel aandachtig bekeken. 'Ja, hij lijkt wel wat,' antwoordde ze. 'Hoezo? Wie is dat?'

'Hij wil een vakantiebaantje,' zei Ted.

'Bij *ons*?'

'Nou ja, bij *mij*,' zei Ted. 'Hij wil schrijver worden.'

'Maar wat moet hij dan voor je doen?' vroeg Marion.

'Het gaat vooral om de ervaring, neem ik aan,' zei Ted. 'Kijk, als hij denkt dat hij schrijver wil worden, moet hij weten hoe een schrijver werkt.'

Marion, die zelf altijd schrijf aspiraties had gehad, wist dat haar man weinig uitvoerde. 'Maar wat zou hij dan precies moeten *doen*?' vroeg ze.

'Nou ja,' Ted had de gewoonte om zijn zinnen en gedachten niet af te maken. Het was een welbewust *en* onopzettelijk deel van zijn vaagheid.

Toen hij Minty O'Hare terugbelde om diens zoon een baan aan te bieden, vroeg Ted eerst of Eddie zijn rijbewijs had. Ted was voor de tweede keer veroordeeld wegens rijden onder invloed en zat in de zomer van '58 zonder rijbewijs. Hij hoopte dat de zomer een geschikte tijd zou zijn voor een zogenaamde proefscheiding van Marion, maar als hij ergens in de buurt een huis huurde en desondanks

zijn eigen huis (en Ruth) met haar wilde blijven delen, dan moest iemand hem rijden.

‘En of hij zijn rijbewijs heeft!’ zei Minty. En daarmee was het lot van de jongen bezegeld.

Het antwoord op Marions vraag wat Eddie O’Hare dan precies moest *doen* bleef dus daar waar Ted Cole zoveel dingen liet, namelijk *in het midden*. En zoals wel vaker liet hij Marion alleen met het jaarboek van Exeter open op schoot. Wel was hem opgevallen dat Marion de foto van Eddie O’Hare in zijn hardlooptenuue het fascinerendst leek te vinden. Marion liet de lange roze nagel van haar wijsvinger langs de omtrek van Eddies onbedekte schouders gaan; het was iets wat ze onwillekeurig maar in opperste concentratie deed. De vraag drong zich aan Ted op of *hij* zich niet beter bewust was van haar groeiende obsessie voor jongens die op Thomas of Timothy leken dan de arme Marion zelf. Ze was tenslotte nog niet met zo’n knaap naar bed geweest.

Eddie zou de enige zijn met wie ze *wel* naar bed ging.

EEN GELUID ALSOF IEMAND GEEN GELUID WIL MAKEN

Eddie O’Hare besteedde weinig aandacht aan wat er binnen de gemeenschap van Exeter allemaal werd gezegd over hoe de Coles met het tragische verlies van hun zoons ‘omgingen’; het onderwerp was zelfs vijf jaar na dato nog een hoeksteen van de etentjes die Minty O’Hare en zijn op roddel beluste vrouw gaven voor de collega’s. Eddies moeder heette Dorothy, maar iedereen – behalve Eddies vader, die niet van bijnamen hield – noemde haar ‘Dot’.

Eddie was geen ingewijde in het roddelcircuit. Hij deed zijn best als scholier; de jongen bereidde zich voor op zijn vakantiebaan als secretaris met het soort huiswerk dat hem voor zijn taak wezenlijker leek dan het nog eens doornemen van de krantenverslagen van de tragedie.

Eddie mocht het nieuws dat er in het gezin Cole weer een kind geboren was dan hebben gemist, maar Minty en Dot O’Hare was het niet ontgaan: dat Ted Cole was afgestudeerd op Exeter (in ’31) en dat zijn beide zoons op Exeter hadden gezeten toen ze om het leven kwamen, was voldoende om *heel* het geslacht Cole voorgoed aan Exeter te liëren. Bovendien was Ted Cole een *beroemde* Exo-

nian; anders dan Eddie liet het echtpaar O'Hare zich hevig imponeren door roem.

Doordat Ted Cole een van Noord-Amerika's bekendste schrijvers van *kinder*-boeken was, zat er voor de media een extra interessante kant aan de tragedie. Hoe 'verwerkt' een vermaard auteur en illustrator van kinderboeken de dood van zijn eigen kinderen? Berichtgeving over iets wat zo persoonlijk van aard is, gaat altijd met roddels gepaard. In de gemeenschap van stafleden en hun gezinnen op Exeter was Eddie O'Hare misschien wel de enige die *niet* veel aandacht besteedde aan het geroddel. Hij was stellig de enige op Exeter die alles van Ted Cole had gelezen.

De meesten van Eddies generatie – en van de halve generatie voor en na de zijne – hadden *The Mouse Crawling Between the Walls* gelezen (of, en waarschijnlijker, het verhaal was aan hen voorgelezen voor ze konden lezen). En een meerderheid van de stafleden en de meeste leerlingen op Exeter kenden daarnaast nog enkele andere kinderboeken van Ted Cole. Maar echt niemand anders op Exeter had de drie *romans* van Ted gelezen, niet alleen omdat ze weinig voorstelden, maar ook omdat ze geen van alle meer leverbaar waren. Als trouw Exonian had Ted Cole de bibliotheek van Exeter evenwel een eerste druk van al zijn boeken geschonken en het originele manuscript van alles wat hij geschreven had.

Eddie was misschien toch wijzer geworden van de geruchten en het geroddel – 'wijzer' in die zin dat hij daardoor beter voorbereid zou zijn geweest op wat hem wachtte in zijn eerste vakantiebaan – maar Eddies leeslust getuigde in elk geval van de ernst van zijn taakopvatting als toekomstig secretaris van een schrijver. Wat hij niet wist, was dat Ted Cole al hard op weg was een *voormalig* schrijver te worden.

Het geval wilde dat Ted zich chronisch aangetrokken voelde tot jongere vrouwen; Marion was pas zeventien, en al in verwachting van Thomas, toen Ted met haar trouwde. Ted was destijds drieëntwintig. De narigheid was dat toen Marion ouder werd – al bleef ze natuurlijk altijd zes jaar jonger dan Ted – Teds belangstelling voor nog *jongere* vrouwen bleef bestaan.

Het terugverlangen naar onschuld door een oudere man was een onderwerp dat de zestienjarige Eddie O'Hare alleen in boeken was tegengekomen – en de gênant autobiografische romans van Ted Cole waren de eerste noch de beste die Eddie over het onderwerp had gelezen. Eddies beoordeling van Ted Coles werk nam

niet weg dat de jongen heel graag Teds secretaris wilde worden. Ook van iemand die niet bepaald een meester was kon je een vak leren. Tenslotte had Eddie op Exeter heel wat opgestoken van een ruime verscheidenheid aan leraren, van wie de meesten *uitstekend* waren. Slechts een enkeling in het lerarenkorps op Exeter was zo slaapverwekkend voor de klas als Eddies vader. Zelfs Eddie voelde wel dat Minty niet meer dan een exponent van de middelmaat zou zijn geweest op een *slechte* school, dus helemaal op Exeter.

Als iemand die was opgegroeid op het terrein en in de vrijwel constante nabijheid van een goede school, wist Eddie O'Hare dat je veel kon leren van ouderen die hard werkten en zich aan bepaalde normen en waarden hielden. Hij wist niet dat Ted Cole allang geen harde werker meer was en dat de restanten van Teds twijfelachtige 'normen' sterk te lijden hadden gehad van de ondraaglijke mislukking van zijn huwelijk met Marion – plus de onduidbare dood van zijn zoons.

Ted Coles kinderboeken waren voor Eddie op verstandelijk en psychologisch (en zelfs emotioneel) vlak interessanter dan zijn romans. Het bedenken van een vermanend verhaal voor kinderen ging Ted goed af; *hun* angsten kon hij wel navoelen en verwoorden – hij wist kinderen te geven wat ze wilden. Als Thomas en Timothy de leeftijd van de volwassenheid hadden bereikt, zouden ze ongetwijfeld teleurgesteld zijn geraakt in hun vader. Het was ook pas als volwassene dat Ruth Cole teleurgesteld raakte in Ted; als kind hield ze van hem.

Op zijn zestiende zat Eddie O'Hare nog ergens tussen zijn kindertijd en de volwassenheid. Volgens Eddie bestond er geen betere beginzin dan die van *The Mouse Crawling Between the Walls*. 'Tom werd wakker, Timmy niet.' Haar hele schrijversleven zou Ruth Cole, die in ieder opzicht een betere auteur zou worden dan haar vader, jaloers blijven op dat zinnetje. En ze zou nooit de eerste keer vergeten dat ze het hoorde, lang voor het moment waarop ze begreep dat het de beginzin van een bekend boek was.

Ze hoorde de zin voor het eerst in diezelfde zomer van '58, toen Ruth vier was, en wel kort voor Eddie bij hen introk. Het was die keer niet het geluid van vrijende mensen waarvan Ruth wakker werd, maar een droomgeluid dat nog in haar oren zat toen ze wakker schoot. In haar droom trilde haar bed; toen ze wakker werd, trilde *zij* – en leek het dus of haar bed meetrilde. En terwijl Ruth al klaarwakker was, bleef ze het geluid uit haar droom nog onge-

veer een seconde horen. Toen hield het ineens op. Het was een geluid alsof iemand geen geluid wilde maken.

‘Papa!’ fluisterde Ruth. Ze had zich (dit keer) herinnerd dat het haar vaders beurt was om bij haar te slapen, maar ze fluisterde zo zacht dat ze haar eigen stem niet hoorde. Bovendien sliep Ted Cole als een blok. Zoals de meeste zware drinkers viel hij niet in slaap, maar verloor hij het bewustzijn – tenminste, tot vier of vijf uur ’s nachts, wanneer hij wakker werd en onmogelijk weer in slaap kon komen.

Ruth kroop haar bed uit en liep op haar tenen via de badkamer naar de ouderlijke slaapkamer, waar haar vader lag te stinken naar whisky of gin – even erg als een auto in een afgesloten garage naar olie en benzine ruikt.

‘Papa!’ zei ze nog eens. ‘Ik heb gedroomd. Ik hoorde een geluid.’

‘Wat voor geluid, Ruthie?’ vroeg haar vader; hij had zich niet verroerd, maar hij was wel wakker.

‘Het zit in huis,’ zei Ruth.

‘Het *geluid*?’

‘Het zit in huis, maar het probeert zich stil te houden,’ verduidelijkte Ruth.

‘Dan moeten we maar eens kijken waar het zit,’ zei haar vader. ‘Een geluid dat zich stil probeert te houden. Dat moet ik zien.’

Hij tilde haar op en liep met haar de lange gang in op de bovenverdieping. In die gang hingen meer foto’s van Thomas en Timothy dan waar ook in huis, en toen Ted het ganglicht aandeed, leek het of de dode broers van Ruth smeekten om haar aandacht – als een rij prinsesjes die naar de gunst van een prinses dingen.

‘Waar zit je, geluid?’ riep Ted Cole.

‘Misschien in de logeerkamers,’ antwoordde Ruth.

Haar vader liep met haar naar het eind van de gang; er waren daar drie logeerkamers met twee badkamers voor de gasten – en in al die vertrekken hingen ook foto’s. Ze deden overal het licht aan en keken in de kasten en achter de douchegordijnen.

‘Kom tevoorschijn, geluid!’ commandeerde Ted.

‘Kom tevoorschijn, geluid!’ zei Ruth hem na.

‘Misschien is het beneden,’ opperde haar vader.

‘Nee, het was hier boven bij ons,’ zei Ruth.

‘Dan denk ik dat het weg is,’ zei Ted. ‘Hoe klonk het?’

‘Het was een geluid alsof iemand geen geluid wilde maken,’ zei Ruth.

Hij zette haar neer op een van de logeerbedden; vervolgens pakte hij een blocnote en een pen van het nachtkastje. Hij vond het zo mooi wat ze zei dat hij het wilde opschrijven. Maar hij droeg geen pyjama en had dus ook geen zakken waar hij het briefje in kon steken, zodat hij het maar tussen zijn tanden nam toen hij Ruth weer oppakte. Ze had zoals gewoonlijk slechts vluchtig nota genomen van zijn naaktheid. ‘Raar ding,’ zei ze, en ze bedoelde zijn penis.

‘Het *is* ook een raar ding,’ beaamde haar vader. Dat zei hij altijd. Nu hij het briefje tussen zijn tanden hield, leek het achteloze van zijn commentaar nog achtelozer.

‘Maar waar is het geluid nu gebleven?’ vroeg Ruth. Hij liep met haar door de logeerkamers en de badkamers en deed de lichten uit, maar in een van de badkamers bleef hij zo abrupt staan dat Ruth zich verbeeldde dat Thomas of Timothy, of misschien wel allebei, vanaf een van de foto’s een hand had uitgestoken en hem had beetgepakt.

‘Ik zal je een verhaaltje vertellen over een geluid,’ zei haar vader, en het briefje wapperde tussen zijn tanden. Met Ruth in zijn armen ging hij op de rand van de badkuip zitten.

Op de foto die zijn aandacht had getrokken was Thomas vier – precies zo oud als Ruth. Zijn broer en hij poseerden in een ongemakkelijke houding: Thomas zat op een grote, met een druk bloemenpatroon beklede bank; Timothy, die als tweejarige half tegensribbelend bij Thomas op schoot zat, leek compleet overweldigd door die uitbundige flora. De foto was waarschijnlijk gemaakt in 1940, twee jaar voor Eddie O’Hare geboren werd.

‘Op een nacht, Ruthie, toen Thomas zo oud was als jij – Timothy lag nog in de luiers – hoorde Thomas een geluid,’ begon Ted. Ruth zou zich altijd de handbeweging blijven herinneren waarmee haar vader het briefje uit zijn mond nam.

‘Werden ze allebei wakker?’ vroeg Ruth, terwijl ze strak naar de foto keek.

En die vraag was de opmaat tot het gedenkwaardige oude verhaal; Ted Cole had het vanaf de allereerste zin in zijn hoofd zitten.

‘Tom werd wakker, Timmy niet.’

Ruth huiverde in haar vaders armen. Ook als volwassen vrouw en gevierd romanière kon Ruth Cole dat zinnetje niet horen of uitspreken zonder te huiveren.

‘Tom werd wakker, Timmy niet. Het was midden in de nacht.

“Hoorde jij dat ook?” vroeg Tom aan zijn broertje. Maar Timmy was pas twee. Ook als hij wakker was zei hij niet veel.

Tom maakte zijn vader wakker en vroeg: “Hoorde jij dat geluid ook?”

“Wat voor geluid?” vroeg zijn vader.

“Het was een geluid als van een monster met geen armen en geen benen, maar hij probeerde toch te bewegen,” zei Tom.

“Hoe kan hij bewegen zonder armen en benen?” vroeg zijn vader.

“Hij kronkelt,” zei Tom. “Hij schuift op zijn vacht.”

“O, heeft hij een vacht?” vroeg zijn vader.

“Hij trekt zich op aan zijn tanden,” zei Tom.

“O, dus tanden heeft hij ook!” zei zijn vader.

“Ik zeg toch: het is een monster!” zei Tom.

“Maar wat was het nu precies voor geluid waar je wakker van werd?” vroeg zijn vader.

“Het klonk alsof in de kast... alsof een jurk van mama ineens begon te leven en van het hangertje probeerde te komen,” zei Tom.’

De rest van haar leven zou Ruth Cole bang blijven voor klerenkasten. Ze kon niet slapen in een kamer als de kastdeur openstond; ze vond het niet prettig de jurken te zien hangen. Ze had iets tegen jurken in het algemeen. Als kind zou ze nooit een kastdeur opendoen in een donkere kamer, uit angst dat ze door een jurk naar binnen zou worden getrokken.

“Zullen we naar je kamer gaan om te luisteren of het geluid er nog is?” vroeg Toms vader. Tim lag te slapen – die had nog steeds niets gehoord. Het was een geluid alsof iemand de spijkers uit de planken van de vloer onder het bed probeerde te trekken. Het was een geluid alsof een hond een deur probeerde open te krijgen. Zijn bek was vochtig, dus kon hij zich niet goed vastbijten in de deursklink, maar hij zou het blijven proberen – en uiteindelijk zou de hond binnenkomen, dacht Tom bij zichzelf. Het was een geluid alsof boven op zolder een spook de pinda’s liet vallen die hij uit de keuken had gepikt.’

Die eerste keer dat ze het verhaal hoorde, onderbrak Ruth haar vader op dit punt om te vragen wat een zolder was. ‘Een grote ruimte boven alle slaapkamers,’ zei hij. Het onbegrijpelijke bestaan van een dergelijke ruimte beangstigde haar; het huis waarin Ruth opgroeide had geen zolder.

“Daar is het weer!” fluisterde Tom tegen zijn vader. “Hoorde je het nou?” Dit keer werd Tim ook wakker. Het klonk alsof er iets *in* de beddenwand aan het hoofdeinde zat. Het vrat zich naar buiten – het knaagde zich door het hout heen.’

Weer onderbrak Ruth haar vader; haar stapelbed had geen beddenwand en ze wist niet wat ‘knagen’ was. Haar vader legde het uit.

‘Tom vond het zeer zeker het geluid van een monster met geen armen en geen benen dat voortschoof op zijn dikke natte vacht. “Het is een monster!” riep Tom.

“Het is maar een muis die tussen de muren kruipt,” zei zijn vader.

Tim gaf een gil. Hij wist niet wat een “muis” was. Hij werd bang bij de gedachte aan iets met een natte dikke vacht – met geen armen en geen benen – wat tussen de muren kroop. Hoe kwam zoiets tussen de muren?

Maar Tom zei tegen zijn vader: “Het is maar een muis?”

Zijn vader bonkte tegen de muur met zijn vuist, en ze hoorden de muis wegschieten. “Als hij terugkomt,” zei hij tegen Tom en Tim, “moeten jullie gewoon tegen de muur slaan.”

“Een muis die tussen de muren kruipt!” zei Tom. “Dat was alles!” Hij viel al snel in slaap, en zijn vader stapte weer in bed en viel ook in slaap, maar Tim lag de hele nacht wakker, omdat hij niet wist wat een muis was en hij wakker wilde blijven voor als dat ding dat tussen de muren kroop terug kwam kruipen. Telkens als hij dacht dat hij de muis tussen de muren hoorde kruipen, sloeg Tim met zijn hand tegen de muur en schoot de muis weg – en sleepte zijn dikke natte vacht en zijn geen armen en geen benen met zich mee.

En *daarmee...*’ zei haar vader tegen Ruth, want hij beëindigde al zijn verhalen op dezelfde manier.

‘En *daarmee...*’ zei Ruth hem hardop na, ‘is het verhaaltje uit.’

Toen haar vader opstond van de rand van de badkuip, hoorde Ruth zijn knieën kraken. Ze zag hem het briefje weer tussen zijn tanden steken. Hij deed het licht uit in de badkamer, waar Eddie O’Hare weldra buitensporig veel tijd zou doorbrengen met het nemen van lange douches tot het warme water op was, en meer van dat soort tienerfratsen.

Ruths vader deed het licht uit in de lange gang met al die foto’s van Thomas en Timothy, keurig op een rij. Ruth had de indruk,

vooral in die zomer van haar vierde levensjaar, dat Thomas en Timothy het vaakst gefotografeerd waren rond hun vierde. Het zou haar later op de gedachte brengen dat haar moeder het vierde jaar in een kinderleven misschien het leukste vond; Ruth zou zich afvragen of haar moeder haar *daarom* had verlaten aan het eind van de zomer waarin ze vier was.

Toen haar vader haar weer in haar stapelbed had gelegd en ingestopt, vroeg Ruth: 'Zijn er muizen bij ons in huis?'

'Nee, Ruthie,' zei hij. 'Er kruipt bij ons niets tussen de muren.' Toch bleef ze wakker toen hij haar welterusten had gekust, en hoewel het geluid dat was meegekomen uit haar droom niet terugkeerde – die nacht niet tenminste – begreep Ruth dat er wel *iets* tussen de muren van dat huis kroop. Haar dode broers waren niet alleen aanwezig op de foto's. Ze waarden rond, en dat kon je op allerlei manieren merken, zonder dat je ze zag.

Al voor ze die nacht de typemachine hoorde, wist Ruth dat haar vader nog wakker was en niet terugging naar bed. Eerst hoorde ze hem zijn tanden poetsen, vervolgens luisterde ze hoe hij zich aankleedde – de *rats* van zijn rits, de *bonk* van zijn schoenen.

'Papa?' riep ze naar hem.

'Ja, Ruthie.'

'Ik wil wat drinken.'

Dat wou ze eigenlijk helemaal niet, maar het intrigeerde haar dat haar vader altijd de kraan liet lopen tot het water koud was. Haar moeder nam het eerste water dat uit de kraan kwam; dat was lauw en smaakte naar de binnenkant van de leiding.

'Niet te veel drinken, anders moet je plassen,' zei haar vader altijd, terwijl haar moeder haar liet drinken zoveel ze wilde – soms zelfs zonder toe te kijken.

Toen Ruth de beker teruggaf aan haar vader, zei ze: 'Vertel nog eens over Thomas en Timothy.' Haar vader zuchtte. Het laatste halfjaar legde Ruth – niet echt verwonderlijk – een niet te stillen belangstelling aan den dag voor het verschijnsel 'doodgaan'. Sinds haar derde had Ruth op de foto's Thomas van Timothy kunnen onderscheiden; alleen bij de foto's waarop de twee nog heel klein waren vergiste ze zich weleens. En van haar vader en moeder had Ruth de omstandigheden vernomen waaronder de foto's waren gemaakt – of deze foto was gemaakt door mama of door papa, of Thomas en Timothy hadden gehuild. Maar dat de jongens *dood*

waren, was een notie die Ruth de laatste tijd pas probeerde te bevatten.

‘Vertel dan,’ zei ze nog eens tegen haar vader. ‘Zijn ze dood?’

‘Ja, Ruthie.’

‘En dood, dat betekent dat ze *stuk* zijn?’ vroeg Ruth.

‘Nou ja... ja, hun lichaam is stuk, ja,’ zei Ted.

‘En liggen ze onder de grond?’

‘Hun lichaam wel.’

‘Maar ze zijn niet helemaal weg?’ vroeg Ruth.

‘Nou ja... niet zolang wij aan ze denken. Ze zijn niet weg uit ons hart en uit ons hoofd,’ zei haar vader.

‘Zijn ze dan binnen in ons?’ vroeg Ruth.

‘Nou ja.’ Daar liet haar vader het bij, maar als antwoord was het meer dan Ruth ooit van haar moeder kreeg – haar moeder nam het woord ‘dood’ nooit in de mond. En Ted en Marion Cole waren geen van beiden gelovig. Ze konden niet aankomen met het begrip ‘hemel’ of met details om dat begrip te concretiseren, hoewel ze in andere gesprekken met Ruth over dit onderwerp alle twee enigszins raadselachtig naar de hemel en de sterren hadden verwezen; ze hadden laten doorschemeren dat ergens anders *iets* van de jongens voortleefde, los van hun ‘stukke’ lichaam onder de grond.

‘Maar eh...’ zei Ruth, ‘vertel dan eens wat *dood* is.’

‘Ruthie, luister...’

‘Ja,’ zei Ruth.

‘Als je naar Thomas en Timothy kijkt, naar hun foto’s, herinner je je dan de verhalen over wat ze deden?’ vroeg haar vader. ‘Op die foto’s, bedoel ik – weet je dan nog wat ze op de foto’s deden?’

‘Ja,’ antwoordde Ruth, hoewel ze niet met zekerheid durfde zeggen dat ze dat van *elke* foto nog wist.

‘Nou ja... dan leven Thomas en Timothy nog in je *verbeelding*,’ zei haar vader. ‘Als je dood bent, als je lichaam stuk is, dan betekent dat alleen dat we je lichaam niet meer kunnen zien – dat je lichaam weg is.’

‘Het is onder de grond,’ verbeterde Ruth hem.

‘We *zien* Thomas en Timothy niet meer,’ ging haar vader stug door, ‘maar ze zijn niet weg uit onze verbeelding. Als we aan ze denken, dan zien we ze daar.’

‘Ze zijn alleen maar weg uit *deze* wereld,’ zei Ruth. (Ze vatte grofweg samen wat ze eerder had gehoord.) ‘Ze zijn in een *andere* wereld.’

‘Zo is het, Ruthie.’

‘Word ik ook dood?’ vroeg de vierjarige. ‘Ga ik ook helemaal stuk?’

‘Nog lange niet, nog lange niet!’ zei haar vader. ‘Ik ga eerder stuk dan jij, en zelfs ik ga nog lang niet stuk, nog lange niet.’

‘Nog lange niet, nog lange niet?’ zei het kind hem na.

‘Beloofd, Ruthie.’

‘Goed,’ zei Ruth.

Haast iedere dag voerden ze zo’n gesprek. Met haar moeder voerde Ruth ook zulke gesprekken, maar dan korter. Toen Ruth een keer tegen haar vader had opgemerkt dat ze er verdrietig van werd om aan Thomas en Timothy te denken, had haar vader toegegeven dat hij ook verdrietig was.

Ruth had gezegd: ‘Maar mama is verdrietiger.’

‘Nou ja... ja,’ had Ted gezegd.

En zo lag Ruth wakker terwijl er *iets* tussen de muren kroop, iets groters dan een muis, en luisterde ze naar het enige geluid dat haar kon geruststellen – terwijl het haar tegelijk melancholiek stemde. En dat op een leeftijd waarop ze nog niet eens wist wat ‘melancholiek’ betekende. Het was het geluid van een typemachine – het geluid van het vertellen. Ruth zou zich heel haar schrijversleven nooit tot de tekstverwerker bekeren; ze schreef of gewoon met een pen of op een typemachine met het meest ouderwetse geluid van alle typemachines die ze kon vinden.

Ze wist niet (toen in die zomernacht in 1958) dat haar vader was begonnen aan wat later haar favoriete verhaal van zijn hand zou blijken. Hij zou er de hele zomer aan bezig blijven; het zou de enige tekst zijn waarbij Ted Coles weldra arriverende secretaris Eddie O’Hare iets te ‘secretarissen’ had. En hoewel geen enkel kinderboek van Ted Cole ooit nog het commerciële succes of de internationale faam zou evenaren van *The Mouse Crawling Between the Walls*, zou het boek waaraan Ted die nacht begon Ruth altijd het dierbaarst blijven. De titel was *A Sound Like Someone Trying Not to Make a Sound*, en het zou voor Ruth een speciale bekoring blijven behouden omdat zij er de aanzet toe had gegeven.

ONGELUKKIGE MOEDERS

Ted Coles kinderboeken lieten zich niet indelen aan de hand van de leeftijd van zijn lezerspubliek. *The Mouse Crawling Between the Walls* was op de markt gebracht als voorleesboek voor kinderen tussen de vier en de zes; het boek had ook succes op die markt, net als Teds latere boeken. Maar dikwijls herontdekten kinderen Ted Cole op latere leeftijd, als ze twaalf waren bijvoorbeeld. Die meer gevorderde lezers schreven de auteur weleens dat ze vroeger dachten dat hij een kinderboekenschrijver was – dat wil zeggen: tot hun de diepere betekenislagen in zijn werk duidelijk werden. Met dit soort brieven, die qua schrijfkunst en spelvaardigheid wisselend van niveau waren, raakte Teds werkplaats welhaast behagen.

Hij noemde het zijn ‘werkplaats’; Ruth zou zich later afvragen of haar vaders zelfbeeld uit deze aanduiding niet scherper naar voren kwam dan ze als kind had beseft. Het vertrek werd nooit ‘atelier’ genoemd, want haar vader beschouwde zijn grafisch werk al lang niet meer als kunst; maar het quasi bescheiden ‘werkplaats’ was in feite pretentieuzer dan ‘werkkamer’, zoals het vertrek ook nooit werd aangeduid, want de trots op zijn creativiteit leek haar vader te hebben behouden. Hij stoorde zich aan het wijdverbreide idee dat hij maar een broodschrijver was. Ruth zou later inzien dat haar vader aan zijn *teken*-talent meer waarde hechtte dan aan zijn schrijverschap, hoewel *The Mouse Crawling Between the Walls* en Ted Coles andere kinderboeken in niemands ogen zo geslaagd of bijzonder waren vanwege de illustraties.

Vergeleken met wat er aan magie in de verhalen zelf zat, die altijd griezelig en kort en helder van stijl waren, bleven de tekeningen nogal schetsmatig – en het waren er volgens elke uitgever te weinig. Maar Teds lezers, die miljoenen kinderen van vier tot veertien en soms nog iets ouder – om nog te zwijgen van de miljoenen jonge moeders, de voornaamste *kopers* van Ted Coles werk – klaagden nooit. Het publiek kon onmogelijk bevroeden dat Ruths vader in het tekenen veel meer werk stak dan in het schrijven; tegenover iedere illustratie die uiteindelijk in druk verscheen, stonden wel honderd tekeningen. En wat zijn vertellerschap betrof, de bron van zijn faam... tja, Ruth hoorde de schrijfmachine nooit anders dan 's avonds laat.

Stellen we ons de arme Eddie O'Hare voor. Op een zomerse

ochtend in juni 1958 stond hij bij Pequod Avenue in New London (Connecticut) aan de kade te wachten op de veerboot naar Orient Point op Long Island. Eddie dacht aan zijn baan als secretaris van een schrijver en vermoedde niet dat zijn werk bar weinig met *schrijven* te maken zou hebben. (Eddie had nooit een carrière in de beeldende kunst overwogen.)

Ted Cole had naar verluidde Harvard verruild voor een weinig aanzienlijke kunstacademie, een ontwerpersopleiding eigenlijk, voornamelijk bezocht door matig getalenteerde studenten met bescheiden aspiraties in de kunstnijverheid. Hij was nooit aan etsen of lithograferen toegekomen en hield het bij gewoon tekenen. Hij zei altijd dat donker zijn lievelingskleur was.

Ruth zou de uiterlijke verschijning van haar vader heel haar leven met potloden en gummetjes associëren. Hij had altijd zwarte en grijze vegen op zijn handen, en gumschilfertjes waren een vast accessoire van zijn kleding. Het blijvendst van Teds bijzondere kenmerken – ook als hij pas uit bad kwam en fris in de kleren zat – waren evenwel zijn inktvingers. Zijn inktkeuze veranderde van boek tot boek. ‘Wordt dit een zwart boek of een bruin boek, pap?’ vroeg Ruth hem weleens.

The Mouse Crawling Between the Walls was een zwart boek; de oorspronkelijke pentekeningen waren in Oostindische inkt, Teds favoriete zwart. *A Sound Like Someone Trying Not to Make a Sound* werd een bruin boek, en dat bepaalde de *geur* die de zomer van 1958 beheerste; Teds lievelingsbruin was sepia, vers van de *Sepia officinalis* oftewel de inktvis, die eigenlijk meer zwart dan bruin is en onder bepaalde omstandigheden naar vis ruikt.

Teds experimenten om de inkt goed te houden legden een extra druk op zijn toch al gespannen verhouding met Marion, die de zwarte potjes in de koelkast leerde mijden; ze stonden ook in het vriesvak, en wel gevaarlijk dicht bij de ijslaatjes. (Later die zomer probeerde Ted de inkt goed te houden *in* de ijslaatjes, met kluchtige, zij het hoogst onaangename gevolgen.)

Het was een van Eddie O’Hares eerste taken – niet als secretaris, maar als Ted Coles chauffeur – om naar Montauk te rijden (drie kwartier heen en drie kwartier terug), want alleen de viswinkel in Montauk was bereid visinkt te bewaren voor de vermaarde schrijver en illustrator van kinderboeken. (De vrouw van de visboer zou Eddie meermalen verzekeren, met de visboer zelf buiten gehoorsafstand, dat zij Teds ‘grootste fan’ was.)

De werkplaats van Ruths vader was het enige vertrek in het hele huis zonder één foto van Thomas of Timothy aan de wanden. Ruth vroeg zich af of haar vader misschien niet kon werken of nadenken in het zicht van zijn overleden jongens.

En Ruth mocht alleen in haar vaders werkplaats komen als hij daar zelf aanwezig was. Zou het daar soms gevaarlijk zijn? Lagen er misschien allemaal scherpe dingetjes waaraan ze zich kon bezeren? Er lagen talloze (inslikbare) pennetjes, maar Ruth was geen kind dat vreemde voorwerpen in haar mond stak. Maar wat er ook aan eventueel onheil in haar vaders werkplaats dreigde, ze hoefde er niet met speciale middelen uit te worden geweerd, en ook hoefde de deur van de werkplaats niet op slot. De sepielucht was genoeg om haar er weg te houden.

Marion waagde zich nooit in de buurt van Teds werkplaats, maar pas toen Ruth al in de twintig was, zou ze beseffen dat dat niet alleen aan de stank had gelegen. Marion wilde Teds modellen niet tegenkomen of zelfs maar zien – ook de kinderen onder hen niet, want de kinderen kwamen nooit poseren zonder hun moeder. Pas als de kinderen een keer of vijf hadden geposeerd, kwamen de moeders alleen. Toen ze klein was, vroeg Ruth zich nooit af waarom er zo weinig tekeningen van de moeders met hun kind in haar vaders boeken terecht kwamen. Het waren kinderboeken, dus uiteraard werden er nooit *naakten* in afgedrukt, hoewel Ted naakten tekende bij de vleet; de jonge moeders waren terug te vinden op de letterlijk *honderden* naakttekeningen die hij maakte.

Over de naakten zei haar vader altijd: ‘Onmisbare, elementaire oefenstof voor iedere tekenaar, Ruthie.’ Zoiets als landschappen, had ze aanvankelijk gedacht, al maakte Ted er daar maar weinig van. Ruth meende vroeger dat zijn betrekkelijk geringe belangstelling voor landschappen te maken had met het weinig afwisselende en uitermate vlakke van het landschap zelf, dat zich tot de zee uitstrekte alsof het geasfalteerd was, of met het weinig afwisselende en uitermate vlakke (in haar ogen) van de zee – om nog te zwijgen van de enorme en vaak grijs bewolkte uitgestrektheid van de lucht.

Haar vader leek zo weinig geboeid door het landschap dat het haar later verbaasde hem te horen klagen over de nieuwe huizen – over de ‘architectonische monstrositeiten’, zoals hij ze noemde. Onaangekondigd drongen de nieuwe huizen zich uit het niets op aan de vlakheid van de aardappelvelden waar de Coles voordien hoofdzakelijk op uitkeken.

‘Er is geen rechtvaardiging te bedenken voor de experimentele lelijkheid van wat ze nu weer bouwen,’ verklaarde Ted dikwijls onder het eten. ‘We zijn niet in oorlog. We hebben geen behoefte aan weermiddelen tegen parachutisten.’ Maar haar vaders klacht klonk op den duur vermoeid; de bouwwerken die de zomergasten lieten optrekken in dat deel van de wereld dat als de Hamptons bekendstaat, waren voor Ruth noch haar vader van een vergelijkbaar belang met het hardnekkiger vraagstuk van de naakten.

Waarom jonge *getrouwde* vrouwen? Waarom al die jonge *moeders*? Toen ze studeerde, stelde Ruth haar vader directere vragen dan daarvoor of daarna. Toen ook kwam ze voor het eerst tot een verontrustend besef. Wie had hij *anders* om voor hem te poseren of, minder eufemistisch, om mee naar bed te gaan? Wie had hij *anders* om mee om te gaan? Het waren natuurlijk die jonge moeders die hem herkenden en aanspraken.

‘Meneer Cole? Ik ken u – u bent Ted Cole! Ik wou alleen even zeggen, want mijn dochttertje is er te verlegen voor, dat u haar lievelingsschrijver bent. U hebt het boek geschreven dat ze het aller-, allermooist vindt...’ En dan werd het aarzelen dochttertje (of het gegeneerde zoontje) naar voren geschoven om Ted een handje te geven. Als Ted de moeder aantrekkelijk vond, opperde hij de gedachte dat het kind, samen met de moeder, eens voor hem zou kunnen poseren – voor zijn volgende boek misschien. (Het alleen – en naakt – poseren van de moeder was een onderwerp dat later pas ter sprake kwam.)

‘Maar het zijn vrijwel allemaal *getrouwde* vrouwen, pa,’ zou Ruth hem voorhouden.

‘Ja... en ik denk dat ze daarom zo ongelukkig zijn, Ruthie.’

‘Als het je echt om de naakten ging – om de *tekeningen*, bedoel ik – zou je wel met *professionele* modellen gewerkt hebben,’ zei Ruth tegen hem. ‘Maar ik neem aan dat het je altijd meer om de vrouwen zelf dan om die tekeningen ging.’

‘Dit is voor een vader lastig uit te leggen aan zijn dochter, Ruthie. Maar... als een naakttekening uitdrukking moet geven aan naaktheid – aan het *gevoel* naakt te zijn – dan is er geen substituut voor hoe het voelt om *voor het eerst* naakt tegenover iemand te staan.’

‘En dus heb je niks aan professionele modellen,’ antwoordde Ruth. ‘Jezus, pa, is het *zo* belangrijk voor je?’ Ze wist toen natuurlijk al dat hij te weinig aan zijn naakttekeningen en aan zijn por-

tretten van moeders-met-kind hechtte om ze te bewaren. Niet dat hij ze verkocht of aan zijn galerie aanbood; als de verhouding voorbij was – en dat duurde meestal niet lang – gaf Ted Cole het hele pak tekeningen aan de jonge moeder in kwestie. En Ruth vroeg zich weleens af: Als die jonge moeders over het algemeen zo ongelukkig getrouwd waren – of gewoon ongelukkig zonder meer – maakte de weldaad van de kunst hen dan gelukkiger, al was het maar tijdelijk? Maar haar vader zou wat hij vervaardigde nooit ‘kunst’ hebben genoemd, en evenmin duidde hij zich ooit aan als kunstenaar. Schrijver noemde Ted zich ook niet.

‘Ik vermaak kinderen, Ruthie,’ zei hij altijd.

Waarom dan toevoegde: ‘En je naait hun moeders, pa.’

Zelfs als de bediening in een restaurant onwillekeurig steeds naar zijn vlekkerige vingers keek, ontlokte dit aan Ted nooit een antwoord van het type ‘Ik-ben-kunstenaar’ of ‘Ik-ben-schrijver-en-illustrator-van-kinderboeken’; Ruths vader zei eerder iets als: ‘Ik werk met inkt’ – of, als er iets afkeurends in de ogen van de bediening lag: ‘Ik zit in de vis – inkt- vis.’

Als tiener – en een paar keer in haar hyperkritische studententijd – bezocht Ruth weleens een schrijverscongres met haar vader, die bij zo’n gelegenheid als kinderboekenschrijver werd uitgenodigd naast de ‘serieuzere’ romanschrijvers en dichters. Ruth vond het amusant om te zien dat die andere types, die een oneindig veel weidser cultuurdragerschap uitstraalden dan haar vader (met zijn onverzorgde maar knappe verschijning en zijn eeuwig vlekkerige vingers) niet alleen jaloers waren op de populariteit van haar vaders boeken; die ultraliteraire figuren konden het bovendien niet uitstaan dat Ted Cole zo weinig pretentie aan den dag legde – wat *leek* die vent toch altijd bescheiden!

‘U bent toch begonnen met het schrijven van *romans*, niet-waar?’ vroeg het giftigste kikkertje onder de ultraliteraire types bijvoorbeeld aan Ted.

‘O, maar dat waren vreselijke romans!’ antwoordde Ruths vader dan monter. ‘Het is een wonder dat nog zoveel recensenten iets in mijn debuut zagen. Het is een mirakel dat het me *drie* boeken heeft gekost om in te zien dat ik geen schrijver ben. Ik vermaak kinderen, meer niet. En ik teken graag.’ Ten bewijze hield hij dan zijn vingers omhoog; en hij bleef glimlachen. En de glimlach van die man! Zoals Ruth het een keer stelde tegen haar kamergenote (met wie ze eerder op het internaat ook al een kamer had gedeeld): ‘Ik zweer je dat je

de slipjes van de vrouwen op de vloer kon horen glijden.’

Het was tijdens zo’n congres dat Ruth voor het eerst meemaakte dat haar vader met een jonge vrouw naar bed ging die nog jonger was dan zij – een medestudente.

‘Ik dacht dat je wel waardering voor me zou hebben, Ruthie,’ had Ted gezegd. Als zij kritiek op hem had, sloop er dikwijls zelfmedelijden in zijn stem – alsof zij de ouder was en hij het kind, wat in zekere zin ook zo *was*.

‘*Waardering, pa?*’ had ze hem woedend gevraagd. ‘Je versiert iemand die jonger is dan *ik* en je verwacht dat ik *waardering* voor je heb?’

‘Maar, Ruthie, zij is niet *getrouwd*,’ had haar vader tegengeworpen. ‘Ze is geen *moeder*. Ik dacht dat je *daar* waardering voor zou hebben.’

De schrijfster Ruth Cole zou haar vaders stiel uiteindelijk omschrijven als ‘ongelukkige moeders – dat is mijn vaders specialiteit.’

Maar was het zo gek dat Ted een talent had voor het herkennen van een ongelukkige moeder? Die eerste vijf jaar na de dood van zijn zoons leefde Ted tenslotte met de allerongelukkigste moeder die er was.

MARION, IN AFWACHTING

Orient Point, de punt van de noordelijke tong van Long Island, heeft het aanzien van wat het is: het eind van een eiland, waar het land versmalt en ophoudt. De begroeiing – tegengewerkt door het zout, kromgebogen in de wind – is er karig. Het zand is grof en bezaaid met schelpen en kiezels. Het was eb toen Marion Cole op die dag in juni 1958 stond te wachten op de veerboot uit New London die met Eddie O’Hare aan boord de Long Island Sound overstak, en Marion constateerde zonder veel belangstelling dat het paalwerk van de aanlegplaats nat was tot aan de hoogwatermarkering; daarboven was het droog. Boven de verlaten aanlegplaats hing een lawaaïig koor van zeemeeuwen; de vogels scheerden laag over het water, dat in onrustige beweging was en voortdurend van kleur veranderde onder de wisselende bewolking – van leigrijs naar blauwgroen en weer naar grijs. Het veer was nog niet in zicht.

Bij de aanlegplaats stond een tiental auto's geparkeerd. Omdat de zon niet genegen was om lang achtereen te schijnen en de wind uit het noordoosten kwam, zaten de meeste mensen in hun auto te wachten. Marion had eerst een moment aan de voorkant van haar auto tegen het spatbord geleund; daarna was ze erop gaan zitten, met haar exemplaar van het jaarboek 1958 op de motorkap. Daar bij Orient Point, op de motorkap van haar auto, nam Marion de tijd om de recentste foto's van Eddie O'Hare eens goed te bekijken.

Marion hield er niet van om te laat te komen en had, van haar kant, geen hoge dunk van mensen die niet op tijd waren. Haar auto stond vooraan in de rij van wachters op de boot. Er stond een langere rij auto's op de parkeerplaats, waar de mensen wachtten die met het veer mee terug wilden naar New London, maar Marion sloeg geen acht op hen. Marion keek zelden naar anderen als ze zich buitenshuis vertoonde, en dat deed ze op zich al niet vaak.

De mensen keken naar haar. Ze konden er niets aan doen. Marion Cole was die dag bij Orient Point negenendertig. Ze zag eruit als negenentwintig, of zelfs nog iets jonger. Toen Marion op het spatbord van haar auto ging zitten en de bladzijden van de PEAN over '58 stil probeerde te houden in de wispelturige windvlagen uit het noordoosten, werden haar fraai gevormde lange benen grotendeels aan het oog onttrokken door een wikkelrok in een onbestemde tint beige. Aan de *pasvorm* van Marions rok was evenwel niets onbestemds – hij zat als gegoten. Ze droeg een overmaats wit t-shirt dat in de tailleband van haar rok zat, en over het t-shirt had ze een loshangend vestje van kasjmier aan met de vaalroze kleur van het binnenste van bepaalde schelpen – een roze dat je eerder zou verwachten op een tropisch strand dan aan de zoveel minder exotische kust van Long Island.

In de aanwakkerende bries trok Marion het ongeknoopte vestje dicht om zich heen. Het t-shirt viel ruim, maar ze had haar ene arm onder haar borsten door om haar bovenlichaam geslagen. Dat ze een lange taille had kon niemand ontgaan; dat haar borsten vol en zwaar waren, maar fraai van omtrek en natuurlijk van vorm, was ook duidelijk. De kleur van haar golvende, schouderlange haar verschoof in het wisselende zonlicht tussen ambergeel en honingblond, en haar licht gebruikte huid glansde. Ze was nagenoeg volmaakt.

Maar ze had, voor wie van dichtbij naar haar keek, iets aparts in

een van haar ogen. Haar gezicht was even amandelvormig als haar ogen, die donkerblauw waren; maar in de iris van haar rechteroog zat een felgeel, zeshoekig vlekje. Het was of er een diamantsplintertje of ijsscherfje in was gevallen dat nu permanent het zonlicht weerkaatste. Bij een bepaald licht en onder een onvoorspelbare hoek veranderde door dit gele vlekje de kleur van haar rechteroog van blauw in groen. Niet minder apart was haar volmaakte mond. Maar haar glimlach, *als ze glimlachte*, was rouwig; de afgelopen vijf jaar hadden weinigen haar zien lachen.

Nu ze in het jaarboek van Exeter naar de recentste foto's van Eddie O'Hare zocht, fronste Marion haar voorhoofd. Het jaar daarvoor was Eddie nog lid geweest van de Outing Club – nu niet meer. Eveneens het vorig jaar stond hij nog in het jaarboek bij de debatingclub; dit jaar was hij daarvan ook geen lid meer, en evenmin was hij opgenomen in de elite van zes debaters die de school vertegenwoordigden bij wedstrijden tegen andere scholen. Had hij de vrije natuur *en* het debatteren afgeschreven? (Haar jongens hadden het ook nooit zo begrepen op clubs.)

Maar toen vond ze hem: enigszins terzijde van een groepje zelfvoldane, branieachtige knapen die de redactie vormden – en de voornaamste medewerkers waren – van Exeters literaire tijdschrift, de *Pendulum*. Eddie bevond zich aan het uiteinde van de middelste rij, alsof hij op het laatste moment was aangeschoven en quasi-nonchalant gewoon maar ergens was gaan zitten waar nog plaats was. Terwijl sommigen echt poseerden en de camera bewust hun profiel toekeerden, keek Eddie strak in de lens. Net als op de foto's uit het jaarboek van 1957 maakten de verontrustende ernst van de jongen en zijn knappe gezicht hem een paar jaar ouder dan hij was.

Het enige 'literaire' aan hem waren zijn donkere overhemd en nog iets donkerder stropdas; het was het soort overhemd waarbij normaal geen das wordt gedragen. (Thomas, herinnerde Marion zich, was ook een liefhebber geweest van deze combinatie; Timothy – jonger of conventioneel (of beide) – niet.) Sceptisch probeerde Marion zich voor te stellen wat voor blad die *Pendulum* waarschijnlijk zou zijn: duistere gedichten en pijnlijk autobiografische verhalen vol puberleed – als Kunst gebrachte varianten van 'Mijn zomervakantie'. Jongens van die leeftijd konden het beter bij sport houden, vond Marion. (Thomas en Timothy hadden het bij niets dan sport gehouden.)

Ineens had ze het koud op deze winderige, bewolkte dag (of misschien was er een andere reden dan het weer). Ze sloot de PEAN van '58 en stapte in haar auto, waar ze het jaarboek schuin tegen het stuur zette en weer opensloeg. De mannen in de rij die Marion hadden zien instappen, hadden naar haar heupen gekeken. Ze konden er niets aan doen.

Wat sport betrof: Eddie O'Hare was nog steeds hardloper – en meer niet. Op zowel de foto van de veldlopers als die van de baan-atleten was hij er weer, een jaar gespierder. Waarom hardlopen? vroeg Marion zich af. (Haar jongens hadden gevoetbald en geijshockeyd, en in het voorjaar had Thomas lacrosse gespeeld en was Timothy gaan tennissen. Ze hadden geen van beiden iets op met de favoriete – en enige – sport van hun vader: squash.)

Als Eddie O'Hare geen kans had gezien om van het junioren-niveau door te dringen tot de interscholaire competitie – bij het veldlopen noch op de baan – dan kon hij onmogelijk een erg snelle of goede loper zijn geweest. Maar los van zijn kwaliteiten als hardloper trokken Eddies onbedekte schouders opnieuw de onwillkeurige aandacht van Marions wijsvinger. Haar nagellak was glinsterend roze en paste bij haar lippenstift, die roze was op een soort basis van zilver. Het zou kunnen dat in de zomer van 1958 Marion Cole een van de mooiste vrouwen van haar tijd was.

En heus, er was geen *bewuste* seksuele interesse in de wijze waarop ze de omtrek van Eddies onbedekte schouders volgde met haar nagel. Dat deze dwangmatige aandacht voor jongens van Eddies leeftijd een seksueel aspect zou kunnen *krijgen*, was op dat moment iets wat uitsluitend haar man voorvoelde – want Ted mocht dan op zijn seksuele instincten afgaan, Marion was heel onzeker van zichzelf.

Menige trouwe echtgenote heeft het pijnlijke bedrog van haar overspelige man gedoogd of maar voor lief genomen; voor Marion gold dat ze Teds gedrag duldde omdat ze zelf ook wel zag hoe weinig al die vrouwen met wie hij verkeerde voor hem betekenden. Als er één andere vrouw in zijn leven was geweest, een die hem voortdurend in haar ban wist te houden, dan zou dat voor Marion misschien een reden zijn geweest om met hem te breken. Maar Ted was nooit onheus tegen haar; zeker na de dood van Thomas en Timothy betoonde hij haar een onveranderlijke tederheid. En er was tenslotte geen ander dan Ted die het onvergankelijke van haar rouw zou hebben kunnen begrijpen of eerbiedigen.

Maar inmiddels waren Ted en zij op een vreselijke manier uit elkaar gegroeid. Zelfs de vierjarige Ruth had geconstateerd dat haar moeder verdrietiger was dan haar vader. En Marion had de hoop laten varen dat ze nog een ander verschil kon wegwerken: Ruth had aan Ted meer als vader dan aan Marion als moeder. En dat terwijl Marion in haar ouderschap ten aanzien van haar *zoons* altijd verreweg superieur aan hem was geweest! De laatste tijd haatte ze Ted bijna omdat hij zoveel beter met zijn verdriet kon leven dan zij. Marion kon hoogstens vermoeden dat Ted haar misschien wel haatte om de superioriteit van haar rouw.

Marion meende dat ze er verkeerd aan hadden gedaan om aan een derde kind te beginnen. In elk stadium van haar groei was Ruth een pijnlijke herinnering aan de overeenkomstige fase in de kindertijd van Thomas en Timothy. In het gezin Cole waren nooit kindermisjes nodig geweest voor de jongens; Marion was destijds een complete moeder. Maar Ruth werd vrijwel permanent aan de zorg van kindermisjes toevertrouwd, want Ted had weliswaar een grotere bereidheid om tijd aan het kind te besteden dan Marion kon opbrengen, maar hij had geen oog voor de dagelijkse dingen die er voor Ruth moesten worden gedaan. Ook al zag Marion geen kans daarin zelf te voorzien, ze wist in elk geval wat voor dingen het waren en dat *iemand* ervoor verantwoordelijk moest zijn.

Aan het begin van de zomer van '58 was Marion zelf de voornaamste reden geworden waarom haar man ongelukkig was. Vijf jaar na de dood van Thomas en Timothy had Marion het idee dat zij Ted meer verdriet deed dan de dood van hun zoons. Marion was daarnaast bang dat ze zich niet blijvend zou kunnen verbieden om van haar dochttertje te gaan houden. En als ik mezelf toesta van Ruth te houden, dacht Marion, wat moet ik dan als *haar* iets overkomt? Marion wist dat ze het verlies van nog een kind niet zou overleven.

Ted had een tijdje terug tegen Marion gezegd dat hij die zomer een 'proefscheiding' wilde – om te kijken of ze daar misschien niet allebei gelukkiger van zouden worden. Al jaren, ook toen haar dierbare zoons nog leefden, had Marion overwogen om van Ted te scheiden. Nu wilde *hij* scheiden van *haar*! Als ze waren gescheiden toen Thomas en Timothy nog leefden, had als een paal boven water gestaan wie de kinderen zou krijgen: het waren *haar* jongens – ze zouden voor haar hebben gekozen. Ted zou zich hebben moeten neerleggen bij wat overduidelijk was.

Maar nu... nu wist Marion niet wat ze moest. Het kwam voor dat ze het niet eens kon opbrengen om met Ruth te praten. Het was niet meer dan logisch dat dit kind bij haar vader zou willen blijven.

Dus dat wordt de verdeling? vroeg Marion zich af. Dat hij mag houden wat er over is: het huis, waar ze aan gehecht was maar dat ze niet wilde, en Ruth, die ze niet kon of mocht liefhebben? Marion nam haar jongens mee. Van Thomas en Timothy mocht Ted houden wat hij zich kon herinneren. (Alle foto's zijn voor mij, besloot Marion.)

Ze schrok van het geluid van een scheepshoorn. Haar wijsvinger, waarmee ze de omtrek van Eddie O'Hares onbedekte schouder was blijven volgen, schoot uit over de pagina van het jaarboek; de nagel brak. De vinger begon een beetje te bloeden, en ze bemerkte de kras die haar nagel in Eddies schouder had gemaakt. Er zat een speldenpuntje bloed op de bladzijde, maar ze bevochtigde haar vinger in haar mond en veegde het bloed weg. Nu pas herinnerde Marion zich dat Ted Eddie in dienst had genomen op voorwaarde dat de jongen zijn rijbewijs had en dat Eddies vakantiebaan was geregeld *voor* Ted tegen haar over een 'proefscheiding' was begonnen.

Weer klonk de hoorn van de veerboot. Het geluid was zo zwaar en diep dat het in haar oren iets verkondigde wat inmiddels overduidelijk was: Ted wist al een hele tijd dat hij bij haar weg wilde! Het besef van zijn bedrieglijke opzet wekte tot Marions verbazing geen enkele woede bij haar; ze wist niet eens zeker of de haat die ze voelde voldoende was om eruit op te maken dat ze ooit van hem had gehouden. Was dan *alles* afgelopen of anders geworden toen Thomas en Timothy stierven? Tot dusver had ze aangenomen dat Ted op zijn manier nog van haar hield; maar ja, nu was *hij* degene die het initiatief nam tot hun scheiding.

Toen ze haar portier opende en uitstapte om de passagiers die van de veerboot kwamen beter te kunnen bekijken, was ze niet minder treurig dan ze het op enig moment in de voorafgaande vijf jaar was geweest; toch was haar hoofd helderder dan ooit. Ze zou Ted niet tegenhouden; ze zou zelfs haar dochter met hem mee laten gaan. Sterker nog: zij zou *hen* verlaten eer Ted kans zag haar te verlaten. Terwijl Marion naar de aanlegplaats liep, dacht ze bij zichzelf: De foto's wil ik hebben – alleen de foto's. Voor een vrouw die nog maar net tot zulke drastische conclusies was gekomen, was

haar tred opmerkelijk vast. Ze leek de rust zelve.

In de eerste auto die van de boot kwam zat een gek. Hij was zo verbluft door de schoonheid die in zijn richting liep, dat hij van de weg raakte en het stenige strand op reed; zijn auto zou er meer dan een uur vastzitten, maar zelfs toen de man besefte wat hij had gedaan, kon hij zijn ogen niet van Marion afhouden. Hij kon er niets aan doen. Marion bemerkte het ongelukje niet eens en bleef langzaam doorlopen.

Eddie O'Hare zou heel zijn verdere leven in het bestaan van een noodlot blijven geloven, want zodra hij voet aan land zette, was daar Marion.

EDDIE, TUSSEN VERVELING EN HITSIGHEID

Die arme Eddie O'Hare. Hij ging altijd door de grond van schaamte als hij met zijn vader ergens heen moest. De lange autorit naar de haven van New London en de voor zijn gevoel nog langere periode van wachten (met zijn pa) op de aankomst van het veer naar Orient Point waren geen uitzondering. Binnen de poorten van Exeter waren Minty O'Hares hebbelijkheden even bekend als zijn pepermuntjes; Eddie had leren accepteren dat zowel de leerlingen als de leraren schaamteloos de benen namen voor zijn vader. O'Hare senior was berucht om de verveling die hij bij zijn gehoor wist aan te richten, bij *ieder* gehoor. Voor de klas was Minty's slaapverwekkende wijze van lesgeven legendarisch; de aantallen leerlingen die O'Hare senior onder zeil had weten te krijgen waren fenomenaal.

Het waren geen verfijnde technieken waarvan Minty zich beodiende; zijn kracht lag in de simpele herhaling. Hij las de naar zijn oordeel relevante passages voor uit wat hij de vorige dag als huiswerk had opgegeven – wanneer de stof dus nog vers in het hoofd van zijn leerlingen zat. Die versheid verlepte evenwel zienderogen naarmate het lesuur vorderde, want er was altijd *zoveel* wat Minty relevant vond, en hij ging helemaal op in wat hij voorlas en liet daarbij steeds stiltes vallen omwille van het effect; nog langere stiltes had hij nodig om op zijn pepermuntjes te sabbelen. Er volgde weinig discussie op de eindeloze herhaling van al die overbekende passages – voor een deel omdat niemand de overduidelijke rele-

vantie van de bewuste passages kon ontkennen. Je kon hoogstens de *noodzaak* in twijfel trekken van het voorlezen van zulke tekstfragmenten. Buiten de klas was de wijze waarop Minty Engels gaf zo vaak onderwerp van discussie dat Eddie O'Hare weleens het gevoel had zelf de lijdensweg van zijn vaders lessen te hebben afgelegd, hoewel dat niet zo was.

Eddies lijdensweg lag elders. Gelukkig had hij vanaf zijn vroegste jeugd meestal in de refter van de school gegeten, eerst aan een lerarentafel met het gezin van een ander staflid en later met zijn medeleerlingen. Daardoor waren de schoolvakanties de enige gelegenheden waarbij de O'Hares thuis aten, als gezin. De dineetjes die Dot O'Hare regelmatig gaf – hoewel maar weinig van de aan de school verbonden echtparen genade konden vinden in haar kritische ogen – waren een verhaal apart. Eddie ontsnapte aan de verveling van zulke etentjes doordat zijn aanwezigheid daarbij beperkt bleef tot het absolute minimum dat de beleefdheid vereiste.

Maar in de schoolvakanties stond Eddie thuis onder het eten bloot aan het verpletterend landerige fenomeen van het perfecte huwelijk van zijn ouders, die elkaar niet verveelden doordat ze nooit naar elkaar luisterden. Er heerste tussen hen een teder soort beleefdheid; mams liet eerst paps een eind weg praten, en daarna was mams aan de beurt – en wel bijna altijd over een heel ander onderwerp. De conversatie van de heer en mevrouw O'Hare was een meesterstuk van onsamenhangendheid; Eddie, die een en ander zwijgzaam aanhoorde, amuseerde zich nog het best door te raden of er *iets* van wat zijn vader of moeder zei zou blijven hangen bij de ander.

Kort voor zijn vertrek naar New London, en de veerboot naar Orient Point, had hij thuis in Exeter weer zo'n avond met zijn ouders meegemaakt. Het schooljaar was voorbij, de diploma-uitreiking achter de rug, en Minty O'Hare filosofeerde over wat hij de lusteloosheid noemde van de leerlingen in het voorjaarstrimester. 'Ik *weet* dat ze met hun hoofd bij de zomervakantie zijn,' zei Minty, voor de honderdste keer misschien. 'Ik *begrijp* dat de terugkeer van de warmte op zich al een uitnodiging tot lediggang is, maar toch niet in de verre gaande mate die ik *dit* voorjaar heb meege maakt.'

Zijn vader kwam *ieder* voorjaar met deze opmerkingen; de opmerkingen zelf veroorzaakten een dodelijke lethargie bij Eddie, die zich weleens had afgevraagd of zijn sportieve belangstelling – voor

hardlopen en niets anders – niet één grote vluchtpoging voor zijn vaders stemgeluid vormde, dat even voorspelbaar en eentonig gemoduleerd was als een cirkelzaag.

Terwijl Minty nog niet helemaal uitgesproken was – Eddies vader leek nooit helemaal uitgesproken – maar in elk geval even zijn mond hield om adem te halen of een hap te nemen, begon Eddies moeder.

‘En alsof het al niet erg genoeg is dat we de hele winter getuige hebben mogen zijn van het feit dat mevrouw Havelock *geen* beha wenst te dragen,’ begon Dot O’Hare, ‘moeten we nu het zomer is ook nog constateren dat ze weigert haar oksels te scheren. En er is nog altijd geen beha in zicht. Dat betekent dus geen beha *en* okselhaar!’ sprak Eddies moeder.

Mevrouw Havelock was de jonge vrouw van een leraar die nieuw was op de school; als zodanig was ze, in elk geval voor Eddie en de meerderheid van de jongens op Exeter, interessanter dan de meeste leraarsvrouwen. En haar behaloosheid zagen de jongens juist als *pre*. Hoewel het geen mooie vrouw was – ze was nogal dik en onelegant – had ze zich door het deinen van haar jeugdige, rijke boezem zeer geliefd gemaakt bij de leerlingen, en bij een onbekend aantal stafleden die het niet in hun hoofd zouden halen om voor hun bewondering uit te komen. In 1958 – voor het hippie-tijdperk – was de behaloosheid van mevrouw Havelock ongebruikelijk en opmerkenswaardig. De jongens noemden haar onder elkaar Hupsakeetje, en *meneer* Havelock, de door de jongens hevig benijde geluksvogel, kon rekenen op hun ademloos respect. Eddie, die mevrouw Havelocks hupse borsten even graag zag als ieder ander, was verbolgen over zijn moeders harteloze misprijzen.

En nu weer dat okselhaar. Dat, moest Eddie toegeven, had de nodige opschudding veroorzaakt onder de wat onnozelere leerlingen. Er waren in die tijd jongens op Exeter die niet schenen te weten dat vrouwen okselhaar *hadden* – of misschien konden die jongens er met hun verstand niet bij dat een vrouw okselhaar zou *willen* hebben. In Eddies ogen was het okselhaar van mevrouw Havelock evenwel bewijs te meer van het grenzeloze genot dat de vrouw beloofde. In een mouwloos zomerjurkje vertoonde mevrouw Havelock deining *en* okselhaar. Die laatste warme weken van het schooljaar was menigeen onder de jongens haar naast Hupsakeetje ook nog Marmotje gaan noemen. Bij de gedachte aan mevrouw Havelock alleen al, onder welke bijnaam ook, kreeg Eddie O’Hare een stijve.

‘Straks scheert ze zelfs het haar niet meer van haar benen,’ zei Eddies moeder. Van *die* gedachte had Eddie inderdaad niet terug, maar hij besloot zijn oordeel op te schorten tot hij met eigen ogen kon zien hoe dat mevrouw Havelock zou staan.

Aangezien meneer Havelock een collega was van Minty, mededocent Engels nog wel, vond Dot O’Hare dat haar man hem moest aanspreken over hoe onrustbarend en ongepast de ‘vrijgevochtenheid’ van zijn vrouw was op een jongensschool. Maar Minty mocht dan kunnen zeuren als geen ander, hij was niet zo gek dat hij zich met de klee- of scheergewoonten – of het gebrek daaraan – van andermans vrouw ging bemoeien.

‘Mijn beste Dorothy,’ zei Minty alleen maar, ‘mevrouw Havelock is Europese.’

‘Ik zou niet weten wat *dat* ermee te maken heeft!’ wierp Eddies moeder tegen. Maar Eddies vader had – minzaam alsof hij geen moment was onderbroken – de draad alweer opgepakt van zijn bespiegelingen over de lusteloosheid van de leerlingen in de lente.

Naar Eddies ongeformuleerde mening konden alleen mevrouw Havelocks beweeglijke borsten en behaarde oksels hem verlossen van zijn lome gevoel – en het was niet de lente waardoor Eddie zich zo lusteloos voelde. Het waren de eindeloze, onsamenhangende conversaties van zijn ouders; die openden een ware afgrond van lediggang en lieten een spoor van lethargie na.

De andere leerlingen vroegen Eddie weleens: ‘Eh, hoe heet je vader eigenlijk *echt*?’ Ze kenden O’Hare senior alleen als Minty of – als ze hem aanspraken – als meneer O’Hare.

‘Joe,’ antwoordde Eddie dan. ‘Joseph E. O’Hare.’ Met de E van Edward, de enige naam waarbij zijn vader hem ooit noemde.

‘Ik heb je niet de naam Edward gegeven omdat ik je Eddie wilde noemen,’ zei zijn vader van tijd tot tijd tegen hem. Maar ieder ander, zelfs zijn moeder, noemde hem Eddie. Ooit, hoopte Eddie, zou gewoon Ed voldoende zijn.

De laatste avond voor Eddie vertrok naar Long Island had hij onder het eten zelf af en toe een gespreksonderwerp proberen in te brengen in de mallemlen van onsamenhangendheid die zijn ouders draaiende hielden, maar het had niets uitgehaald.

‘Ik kwam vandaag meneer Bennett tegen in de sporthal,’ zei Eddie. Van Bennett had Eddie het afgelopen schooljaar Engels gehad. Eddie was zeer op hem gesteld; dankzij hem had Eddie ken-

nismgemaakt met enkele van de beste boeken die hij ooit had gelezen.

‘Ik neem aan dat we deze zomer aan het strand de hele tijd haar oksels mogen bewonderen. Ik zal me moeten inhouden om er niet iets van te *zeggen*,’ deelde Eddies moeder mee.

‘Ik heb een partijtje squash gespeeld met meneer Bennett,’ ging Eddie verder. ‘Ik zei tegen hem dat het me altijd wel leuk had geleken om het een keer te proberen, en toen heeft hij me een paar slagen voorgedaan. Ik vond het nog leuker dan ik gedacht had.’ Naast zijn verplichtingen bij de sectie Engels was Bennett ook de squashtrainer van de school – en daar had hij veel succes mee. Het squashen was een kleine openbaring geweest voor Eddie O’Hare.

‘Een kortere kerstvakantie en een langere onderbreking in de lente zou misschien de oplossing zijn,’ zei zijn vader. ‘Ik weet dat het schooljaar een hele ruk is voor de jongens, maar het moet toch mogelijk zijn om ze hier in de lente terug te krijgen met een beetje meer pit – een beetje meer spirit.’

‘Ik ga misschien ook wel squashen – de komende winter, bedoel ik,’ liet Eddie weten. ‘Dan kan ik evengoed in het najaar nog veldlopen. En dan in de lente de baan weer op...’ Even leek het woord ‘lente’ de aandacht van zijn vader te hebben getrokken, maar het was alleen de *lusteloosheid* van de lente waar zijn vader zich druk om kon maken.

‘Misschien krijgt ze uitslag als ze zich scheert,’ vermoedde Eddies moeder. ‘Het zou natuurlijk nog geen excuus zijn – ik krijg er zelf ook weleens uitslag van.’

Terwijl zijn ouders doorwauwelden, was Eddie de afwas gaan doen. Net toen hij naar bed wilde gaan, hoorde hij zijn moeder aan zijn vader vragen: ‘Wat zei hij nou over *squash*? Wat is daarmee – met squash?’

‘Wat zei *wie*?’ vroeg zijn vader.

‘Eddie!’ antwoordde zijn moeder. ‘Eddie zei iets over squashen, en over Bennett.’

‘Die is squashtrainer,’ zei Minty.

‘Joe, *dat* weet ik ook wel!’

‘Mijn beste Dorothy, wat is de vraag dan?’

‘Wat zei Eddie over squashen?’ zei Dot nogmaals.

‘Hoe moet ik dat weten?’ vroeg Minty.

‘Werkelijk, Joe,’ zei Dot. ‘Ik vraag me soms heus af of je wel eens luistert.’

‘Mijn beste Dorothy, ik ben een en al oor,’ zei de oude zeur. Daar konden ze allebei hartelijk om lachen. Ze lachten nog steeds toen Eddie zich naar zijn bed sleepte. Hij was ineens zo moe – zo *lusteloos*, zou je kunnen zeggen – dat het *idee* dat hij zijn ouders zou moeten gaan vertellen wat hij bedoelde hem al te veel was. Als zij een goed huwelijk hadden, en daar had het alle schijn van, dan veronderstelde Eddie dat er veel te zeggen zou zijn voor een *slecht* huwelijk. Hij zou die theorie binnenkort aan de praktijk kunnen toetsen, en dat zou meer van hem vergen dan hij nu wist.

HET HUIS MET HET LUIK

Onderweg naar New London, tijdens een tot in het hemeltergende voorbereide autorit – en net als Marion waren ze veel te vroeg van huis gegaan – raakte Eddies vader in de buurt van Providence de weg kwijt.

‘Is dit een fout van de coureur of van de navigator?’ vroeg Minty opgewekt. Van beiden. Eddies vader had zo druk zitten praten dat hij niet goed op de weg had gelet; Eddie, de ‘navigator’, had zoveel moeite gehad om wakker te blijven dat hij had verzuimd om op de kaart te kijken. ‘Nog een geluk dat we bijtijds van huis zijn gegaan,’ vond zijn vader.

Ze stopten bij een pompstation, waar Joe O’Hare zich uitsloofde om een ongedwongen praatje te maken met iemand van de arbeidersklasse. ‘Nou, wat zeg je me hiervan, zeg?’ zei O’Hare senior tegen de pompbediende, die in Eddies ogen niet helemaal lekker was. ‘Daar staan we dan, een stel verdwaalde Exonians op zoek naar de veerpont van New London naar Orient Point.’

Eddie ging elke keer dat hij zijn vader met vreemden hoorde praten een beetje dood. (Buiten Exeter wist toch geen hond wat een ‘Exonian’ was?) De pompbediende staaarde naar een olievlek op het plaveisel rechts van Minty’s rechterschoen alsof hij een moment in trance was geraakt en wist toen enigszins wanhopig uit te brengen: ‘U is momenteel in Rhode Island.’

‘En weet u de weg naar New London?’ vroeg Eddie hem.

Toen ze hun tocht vervolgden, onthaalde Minty Eddie op een verhandeling over de ingekankerde futloosheid die je zo vaak aantrof bij lieden wie het aan een volwaardige opleiding had ontbro-

ken. ‘De afstomping van de geest is iets vreselijks, Edward,’ doceerde zijn vader.

Ze waren zo vroeg in New London dat Eddie zelfs nog een boot eerder had kunnen nemen. ‘Maar dan moet je helemaal in je eentje in Orient Point gaan zitten wachten!’ betoogde Minty. De Coles verwachtten Eddie tenslotte zo vroeg niet. Toen Eddie eenmaal beseftte hoeveel liever hij in zijn eentje in Orient Point had zitten wachten, was die eerdere boot de haven uit.

‘Mijn zoon maakt zijn eerste zeereis,’ zei Minty tegen de vrouw met de kolossale armen die Eddie zijn kaartje verkocht. ‘Het is de Queen Elizabeth niet, het is de Queen Mary niet; het is geen passage die zeven dagen duurt; het is Southampton in Engeland niet, het is Cherbourg in Frankrijk niet. Maar zeker als je zestien bent, is een zeereisje naar Orient Point al heel mooi!’ De vrouw glimlachte lijdzaam door haar vetplooien heen; ook al glimlachte ze maar flauwtjes, toch was te zien dat ze een paar tanden miste.

Toen ze naderhand aan de waterkant stonden, liet Eddies vader hardop zijn gedachten gaan over de onmatige eetgewoonten die je zo vaak aantrof bij lieden wie het aan een volwaardige opleiding had ontbroken. Het was maar een korte autorit geweest vanuit Exeter, en toch waren ze onderweg telkens voorbeelden tegengekomen van mensen die kwieker of slanker (of misschien wel allebei) waren geweest als ze het geluk hadden gehad op de academieschool te hebben gezeten!

Op de gekste momenten strooide Eddies vader in het wilde weg met adviezen die betrekking hadden op Eddies vakantiebaan. ‘Dat hij beroemd is – daar zou ik me niet zenuwachtig over maken,’ zei O’Hare senior zonder enige aanleiding. ‘Het is niet wat je noemt een vooraanstaande literaire figuur. Leer van hem wat je leren kunt. Let op hoe hij werkt, kijk of er systeem in de chaos zit – zoiets.’ Nu de veerboot naderbij kwam, was Minty degene die zich ineens druk begon te maken over Eddies baantje.

De vrachtauto’s mochten het eerst aan boord, en de vrachtwagen vooraan in de rij was er een vol verse mosselen – of misschien was hij leeg onderweg om te worden geladen met verse mosselen. Er hing hoe dan ook een niet zo verse lucht omheen, en de chauffeur van de mosselwagen, die met een sigaret in zijn mond tegen de met vliegen bespetterde grille van zijn wagen leunde toen het veer aanlegde, was het volgende slachtoffer van wat er bij Joe O’Hare aan conversatie oprispte.

‘Mijn zoon hier heeft voor het eerst een baan; ik breng hem weg,’ liet Minty weten, terwijl Eddie nog wat verder doodging.

‘O ja?’ antwoordde de chauffeur van de mosselwagen.

‘De jongen wordt secretaris bij een schrijver,’ verklaarde Eddies vader. ‘Niet dat we precies weten wat dat inhoudt, maar het zal toch wel meer voorstellen dan potloden slijpen, het schrijfmachinelint verwisselen en het soort woorden opzoeken waarvan zelfs de schrijver niet weet hoe hij ze moet spellen! Ik zie het als een leerzame ervaring, hoe het ook uitpakt.’

De chauffeur van de mosselwagen, ineens een stuk gelukkiger met zijn baan, zei: ‘Sterkte, jongen.’

Op het laatste moment, net toen Eddie aan boord wilde gaan, rende zijn vader naar de auto en kwam weer teruggerend. ‘Dat zou ik bijna vergeten!’ riep hij, en hij gaf Eddie een dikke envelop met elastiek eromheen en een pakje met het formaat en de zachtheid van brood. Er zat cadeaupapier omheen, maar het was op de achterbank ingedeukt geraakt; het leek eerder iets om weg te gooien dan om cadeau te doen. ‘Dat is voor het kind – leek je moeder en mij een aardig idee,’ zei Minty.

‘Het *kind?*’ vroeg Eddie. Hij klemde het cadeautje en de envelop onder zijn kin, want voor zijn zware plunjezak en de veel minder zware koffer had hij beide handen nodig. Zo wankelde hij aan boord.

‘Ze hebben een dochtertje – ik geloof dat ze vier is!’ riep Minty hem na. Er klonk het geknars van kettingen, het geronk van de scheepsmotor en af en toe gaf iemand een stoot op de scheepshoorn; ook andere mensen schreeuwden naar elkaar ten afscheid. ‘Na de dood van die jongens is er nog een derde kind geboren, om ze te vervangen!’ riep Eddies vader. *Dat* leek zelfs de aandacht te trekken van de mosselrijder, die zijn wagen de boot op had gereden en nu over de reling van het bovendek hing.

‘O,’ zei Eddie. ‘Nou, tot ziens!’ riep hij.

‘Ik zal aan je denken, Edward!’ balkte zijn vader. Daarop begon Minty O’Hare te huilen. Eddie had zijn vader nog nooit zien huilen, maar Eddie was ook nog nooit voor langere tijd van huis gegaan. Zijn moeder had waarschijnlijk ook gehuild, maar dat was Eddie niet opgevallen. ‘Wees *voorzichtig!*’ jammerde zijn vader. De passagiers die op het bovendek over de reling hingen, keken nu allemaal naar hem. ‘Pas op voor *haar!*’ schreeuwde zijn vader naar hem.

‘Voor *wie?*’ riep Eddie terug.

‘Voor *haar!* Voor *mevrouw* Cole!’ brulde O’Hare senior.

‘*Hoezo?*’ schreeuwde Eddie. De boot was los van de kade, en de scheepshoorn was oorverdovend.

‘Ze schijnt er nooit overheen gekomen te zijn!’ bulderde Minty. ‘Het is een *zombie!*’

Geweldig, dacht Eddie, daar komt hij *nu* mee. Hij zwaaide een laatste keer. Hij had geen idee dat de zogeheten zombie hem in Orient Point zou afhalen; hij wist nog niet dat *meneer* Cole niet mocht rijden. Eddie had de pest in dat hij niet het stuk van Exeter naar New London had mogen rijden van zijn vader – en wel omdat het verkeer onderweg ‘wel even anders zou zijn dan in Exeter’. Eddie zag zijn vader kleiner worden op de terugwijkende kade van New London. Minty had zich met zijn handen voor zijn gezicht afgewend en huilde.

Wat bedoelde hij met *zombie?* Eddie had zich mevrouw Cole zoals zijn moeder voorgesteld, of zoals de vele weinig memorabele leraarsvrouwen die grotendeels het beeld bepaalden dat hij van de andere sekse had. Op z’n gunstigst zou mevrouw Cole iets *kunnen* hebben van wat Dot O’Hare ‘vrijgevochtenheid’ noemde, al durfde Eddie niet te hopen op een vrouw die hem zoveel voyeuristisch genoeg zou doen als mevrouw Havelock.

In 1958 waren mevrouw Havelocks okselhaar en deinende borsten absoluut het enige waaraan Eddie O’Hare dacht als het om vrouwen ging. Bij meisjes van zijn eigen leeftijd had Eddie geen succes; bovendien was hij bang van ze. Hij was, als stafblaas, alleen een paar keer uit geweest met meisjes uit Exeter zelf, meisjes die hij nog min of meer kende van vroeger. Ze waren inmiddels een stuk groter geworden en stonden over het algemeen argwanend tegenover jongens die naar de academieschool waren gegaan (ze gingen er bij voorbaat vanuit dat er op hen zou worden neergekeken).

Op balavonden van de school leken de meisjes van buiten Exeter Eddie onbenaderbaar. Ze kwamen met de trein of de bus, vaak van andere internaten of uit steden als Boston en New York. Ze waren veel beter gekleed en zagen er veel meer uit als vrouwen dan de meeste echtgenotes van de leraren – met uitzondering van mevrouw Havelock.

Voor zijn vertrek uit Exeter had Eddie de PEAN van ’53 doorgebladerd op zoek naar foto’s van Thomas en Timothy Cole – het

was hun laatste jaarboek. Hij was zeer geïmponeerd geraakt door wat hij had gevonden. De jongens waren van geen enkele club lid geweest, maar Thomas stond bij de senioren op de groepsfoto van het voetbalelftal en het ijshockeyteam en Timothy, die weinig voor zijn broer onderdeed, bij de junioren. Dus ze konden tegen een balletje trappen en schaatsen – daar was Eddie niet van onder de indruk. Wat hem imponeerde was het pure aantal kiekjes door het hele jaarboek heen waarop de beide jongens te zien waren – al die ongeposeerde foto's waaruit een jaarboek bestaat, foto's van leerlingen die onmiskenbaar *lol* hebben. Het leek wel of het alle dagen feest was voor Thomas en Timothy. Ze waren *gelukkig* geweest! be-sefte Eddie.

Hier hadden ze zich verstrikt in een kluwen worstelende jongens in het peukenhok (de rokersruimte in de recreatiezaal), daar hingen ze op krukken de dorpsgek uit, verderop waren ze in de weer met sneeuwschuivers, en hier was een foto waarop ze zaten te kaarten (in een hoek van zijn fraaie mond had Thomas dikwijls een sigaret). En bij de balavonden van de school stonden de gebroeders Cole met de mooiste meisjes op de foto. Er was een foto bij van Timothy waarop hij niet danste met zijn partner maar haar *omhelsde*; er was er een waarop Thomas een meisje *kuste* – ze stonden op een koude dag buiten in de sneeuw, allebei in een camel winterjas, en Thomas had het meisje naar zich toe getrokken aan de sjaal die ze om had. Die jongens waren *populair* geweest! (En toen waren ze doodgegaan.)

De veerboot passeerde iets wat eruitzag als een scheepswerf; er lagen enkele marinevaartuigen in dok, andere dreven in het water. Verder uit de kust kwam het veer langs een paar vuurtorens. Er waren steeds minder zeilboten op het water. Landinwaarts was het warm en heilig geweest, ook 's ochtends al toen Eddie uit Exeter vertrok, maar op het water stond een koude noordoostenwind en ging de zon geregeld schuil achter de wolken.

Na al het geworstel met zijn zware plunjezak en de minder zware koffer – *en* het al enigszins gehavende cadeau voor het kind – besloot Eddie op het bovendeck zijn spullen opnieuw in te pakken. Daarbij had het cadeaupapier verder te lijden – Eddie propte het cadeau *onder* in de plunjezak – maar nu hoefde hij er tenminste niet mee onder zijn kin te lopen. Bovendien had hij sokken nodig; hij was de dag begonnen op instappers, zonder sokken, maar in-

middels had hij koude voeten. Hij trok ook nog een trui aan over zijn t-shirt. Toen, op zijn eerste dag buiten de academieschool, besefte hij voor het eerst dat hij een trui met EXETER erop droeg over een t-shirt met EXETER erop. Uit gêne over wat hem een schaamteloze reclame voor zijn hooggeëerde school leek, draaide Eddie de trui binnenstebuiten. Toen pas begreep hij waarom sommige leerlingen in de hoogste klassen de gewoonte hadden om *hun* Exeter-trui binnenstebuiten te dragen; uit zijn betere begrip van deze moedontwikkeling leidde Eddie af dat hij klaar was voor de zogeheten echte wereld – aangenomen dat er zoiets *was* als een wereld waarin Exonians er beter aan deden om hun leven op Exeter achter zich te laten (of binnenstebuiten te keren).

Verder vond Eddie het bemoedigend dat hij een spijkerbroek aan had, en niet de kaki broek die volgens zijn moeder ‘netter’ zou zijn geweest; maar hoewel Ted Cole aan Minty had geschreven dat de jongen zijn stropdas thuis kon laten – dat hij het ‘uniform van Exeter’, zoals Ted het noemde, niet nodig zou hebben in zijn vakantiebaan – wilde Eddies vader per se dat Eddie een aantal nette overhemden en een paar stropdassen zou inpakken, plus, zoals Minty het noemde, een ‘sportief colbertje’ – voor alle zekerheid.

Toen hij op het bovendek zijn spullen opnieuw had ingepakt, viel Eddies oog op de dikke envelop die zijn vader hem zonder verdere toelichting had overhandigd, wat op zich al vreemd was, want zijn vader lichtte altijd *alles* toe. Het was een envelop van de Phillips Exeter Academy, en zijn vader had er in zijn nette handschrift O HARE op geschreven. In de envelop zaten de namen en adressen van alle in de Hamptons woonachtige Exonians. Dat was zijn vaders manier van ‘op alles voorbereid zijn’ – je kon altijd een beroep doen op een mede-Exonian! Eddie zag in één oogopslag dat geen van de namen hem iets zei. Er waren er zes bij met een adres in Southampton, en de meeste behoorden tot lichten die in de jaren dertig of veertig waren afgestudeerd; één oud-leerling, van de jaargang 1919, was ongetwijfeld gepensioneerd en kon zich waarschijnlijk niet eens meer herinneren dat hij op Exeter had gezeten. (De man was in feite pas zevenenvijftig.)

Er waren nog drie of vier Exonians in East Hampton, slechts twee in Bridgehampton en Sag Harbor, en dan nog een paar in Amagansett en Water Mill en Sagaponack – de Coles woonden in Sagaponack, wist Eddie. Hij was verbijsterd. Wist zijn vader dan helemaal *niets* van hem? Eddie zou het niet in zijn hoofd halen om

een beroep te doen op deze wildvreemden, nog niet in uiterste nood. Exonians! riep hij bijna hardop.

Eddie kende vrijwel alle stafleden en hun gezinnen op Exeter; de meesten van hen waren zich weliswaar terdege bewust van hun bevoorrechte positie, maar hadden niet de hele dag de mond vol van wat het inhield om Exonian te zijn. Het kwam Eddie hoogst oneerlijk voor dat zijn vader hem zomaar ineens het gevoel had gegeven dat hij Exeter verafschuwde – en dat terwijl de jongen wist dat hij het er erg had getroffen. Hij betwijfelde of hij ooit tot de academieschool zou zijn toegelaten als hij geen stafkind was geweest, en hij voelde zich redelijk goed aangepast tussen zijn leeftijdgenoten – zo aangepast als een jongen die goeddeels afkerig is van sport maar kan zijn op een jongensinternaat. Gezien Eddies vrees voor meisjes van zijn eigen leeftijd, was hij zelfs wel blij dat hij op een jongensschool zat.

Zo lette hij er altijd op dat hij masturbeerde op zijn eigen handdoek of in zijn eigen washandje, waarna hij handdoek of washandje uitspoelde en netjes terughing in de badkamer; en Eddie maakte nooit kreuken in de bladzijden van zijn moeders postordercatalogus, waarvan de diverse modellen in de afdeling damesondergoed zijn verbeelding alle visuele prikkeling boden die hij nodig had. (De rijpere vrouwen met step-ins spraken hem het meest aan.) Ook zonder catalogus had hij welgemoed gemasturbeerd in het donker, waar hij de ziltige smaak van mevrouw Havelocks behaarde oksels op het puntje van zijn tong meende te kunnen proeven en waar haar zwoegende boezem het zachte, welvende kussen was dat zijn hoofd steun bood en hem in slaap wiegde, waarna hij dikwijls van haar droomde. (Ongetwijfeld verrichtte mevrouw Havelock deze waardevolle dienst voor talloze Exonians die in de jaren van haar bloei op de academieschool zaten.)

Maar in welk opzicht was mevrouw Cole nu een *zombie*? Eddie zag de mosselrijder een hotdog nuttigen die hij wegspoonde met bier. Hoewel Eddie honger had – hij had sinds zijn ontbijt niets meer gegeten – benamen het lichte overhellen van de veerboot en de stank van de brandstof hem de lust om wat te eten of te drinken. Af en toe trok er een rilling door het bovendek en ging de hele boot heen en weer. Daar kwam bij dat Eddie iets te zeer aan de lijzijde van de schoorsteen was gaan zitten. Hij begon groenig te zien. Het ging iets beter toen hij een wandelingetje maakte over

het dek, en hij knapte echt op toen hij een vuilnisbak zag en van de gelegenheid gebruikmaakte om zijn vaders envelop met de namen en adressen van alle in de Hamptons woonachtige Exonians weg te gooien.

Vervolgens deed Eddie iets waar hij zich hoogstens vagelijk voor schaamde: hij slenterde op de mosselrijder af, die zich halverwege een moeizaam spijsverteringsproces bevond, en verontschuldigde zich onomwonden voor zijn vader. De man onderdrukte een boer.

‘Maak je niet druk, jongen,’ zei hij. ‘We hebben allemaal een vader.’

‘Ja,’ antwoordde Eddie.

‘Bovendien,’ veronderstelde de mosselrijder, ‘is hij waarschijnlijk gewoon bezorgd. Het lijkt mij nog een hele klus om voor een *schrijver* te werken. Ik zou niet weten wat je voor zo iemand moet *doen*.’

‘Ik ook niet,’ bekende Eddie.

‘Flessie bier?’ bood de man aan, maar Eddie sloeg het beleeft af; nu hij zich wat beter voelde, wilde hij geen risico nemen.

Er bevonden zich op het bovendek geen vrouwen of meisjes die het aanzien waard waren, vond Eddie; zijn constatering werd blijkbaar niet gedeeld door de mosselrijder, die aan een ronde over de veerboot begon en daarbij strak naar *alle* vrouwen en meisjes keek. Er waren twee meisjes die in een auto de boot op waren gekomen; ze waren zeer met zichzelf ingenomen, en hoewel ze hoogstens twee jaar ouder waren dan Eddie, of zelfs van zijn leeftijd, vonden ze Eddie duidelijk te jong voor hen. Eddie keek maar één keer naar ze.

Hij werd aangesproken door een Europees stel dat hem met een zwaar accent vroeg of hij een foto van hen wilde maken terwijl ze voor op het schip stonden – ze waren op huwelijksreis, zeiden ze. Dat wilde Eddie natuurlijk best. Hij realiseerde zich pas achteraf dat de vrouw, als Europese, misschien okselhaar had gehad. Maar ze had een jasje met lange mouwen aan; Eddie had ook niet kunnen uitmaken of ze een beha droeg of niet.

Hij liep terug naar zijn zware plunjezak en veel minder zware koffer. In de koffer zaten alleen zijn ‘sportieve colbertje’ voor-allezekerheid en zijn overhemden en dassen; hij woog haast niets, maar zijn moeder had gezegd dat zijn ‘nette’ kleren, zoals zij ze noemde, op deze manier tenminste ongekreukt aankwamen. (Zijn moeder had de koffer ingepakt.) In de plunjezak zat de rest – de

kleren die *hij* aan wilde, zijn schrijfcahiers en een paar boeken die hem door meneer Bennett (*verreweg* zijn favoriete leraar Engels) waren aanbevolen.

Eddie had niet Ted Coles hele oeuvre ingepakt. Hij had het gelezen, dus waarom zou hij het meeslepen? De enige uitzonderingen waren het exemplaar dat het gezin O'Hare bezat van *The Mouse Crawling Between the Walls* – Eddies vader wilde met alle geweld dat Eddie het zou laten signeren door meneer Cole – en Eddies eigen lievelingsboek van Ted Cole. Net als Ruth had Eddie een *andere* favoriet dan die beroemde muis tussen de muren. Eddies favoriet was het boek met de titel *The Door in the Floor*, een verhaal waarvan het hem eerlijk gezegd dun door zijn broek liep. Hij had nooit goed in het voorwerk gekeken en besepte dus niet dat *The Door in the Floor* het eerste boek van Ted Cole was na de dood van zijn zoons. Het moest, in die omstandigheden, een moeilijk boek voor hem geweest zijn om te schrijven; er klonk zeker iets in door van de verschrikkingen die Ted in die tijd had doorgemaakt.

Als Teds uitgever niet zo welwillend had gestaan tegenover Ted vanwege de dood van zijn kinderen, was het boek er misschien nooit gekomen. De recensenten reageerden vrijwel unaniem *on*welwillend op het boek, dat desondanks ongeveer even goed verkocht als Teds andere boeken; zijn populariteit bleek er een van het onaantastbare soort. Dot O'Hare persoonlijk had opgemerkt dat het een daad van onfatsoen grenzend aan kindermishandeling zou zijn om dat boek hardop voor te lezen aan een kind. Maar Eddie had *The Door in the Floor* ademloos uitgelezen, een boek dat zo weinig 'comme il faut' was dat het zelfs een soort cultstatus genoot onder studenten.

Aan boord van het veer bladerde Eddie *The Mouse Crawling Between the Walls* door. Hij had het al zo vaak gelezen dat hij er geen woord van herlas; hij keek alleen naar de illustraties, die hij leuk vond, leuker dan de meeste recensenten ze hadden gevonden. In de kritiek werd hoogstens gezegd dat de illustraties 'een extraatje' waren, of 'niet opdringerig'. Vaker viel het oordeel negatief uit, zij het niet *heel* negatief. (Opmerkingen als: 'De illustraties baten het boek niet veel maar schaden ook niet. Volgende keer beter misschien?') Maar Eddie keek er graag naar.

Het denkbeeldige monster kroop tussen de muren; daar was het, met zijn geen armen en geen benen, en het trok zich op aan

zijn tanden, naar voren schuivend over zijn vacht. Nog mooier was de illustratie van de enge jurk in de klerenkast van de moeder, de jurk die tot leven kwam en van het hangertje probeerde te ontsnappen. Het was een jurk met één voet – een ongeschoeide, onder de zoom uitstekende voet; en uit een van de mouwen wriemelde een hand naar buiten, alleen maar een hand met een pols. Het griezeligste was dat zich onder de jurk de contouren van één enkele borst leken af te tekenen, alsof er *in* de jurk een vrouw aan het ontstaan was (of misschien alleen enkele van haar lichaamsdelen).

Er was nergens in het boek een geruststellende tekening van een *echte* muis tussen die muren. Op de laatste illustratie was de kleinste van de jongens te zien terwijl hij wakker ligt in bed, bang voor het naderbij komende geluid. Met zijn handje slaat de jongen tegen de muur om de muis te verjagen. Maar niet alleen laat de muis zich niet verjagen, hij is ook nog eens buitensporig *groot*. De muis is niet alleen groter dan de beide jongens samen, hij is zelfs groter dan de beddenwand – groter dan het hele bed *met* de beddenwand.

Eddie pakte vervolgens zijn lievelingsboek van Ted Cole uit zijn plunjezak en herlas het nog eens voor het veer aanlegde. Het verhaal van *The Door in the Floor* zou nooit een lieveling van Ruth worden; haar vader las het niet aan haar voor, en het zou nog een aantal jaren duren eer Ruth oud genoeg was om het zelf te lezen. Ze zou het een vreselijk verhaal vinden.

Het boek begon met een op zich niet onsmakelijke maar toch hard aankomende illustratie van een ongeborn kind in de schoot van zijn moeder. ‘Er was eens een jongetje dat niet wist of hij geboren wilde worden,’ was de eerste zin. ‘Zijn mama wist ook niet of ze hem geboren wilde laten worden.

Dat kwam doordat ze in een blokhut in het bos woonden, op een eiland in een meer – en er woonde daar verder niemand. En in de vloer van de blokhut zat een luik.

Het jongetje was bang voor wat er onder dat luik zat, en zijn mama was er ook bang voor. Lang geleden was er met Kerstmis een stel kinderen op bezoek gekomen in de blokhut, maar de kinderen hadden het luik opengemaakt en waren verdwenen in het gat onder de blokhut, en al hun kerstgeschenken waren ook verdwenen.

De mama wilde gaan kijken waar de kinderen gebleven waren, maar toen ze het luik in de vloer openmaakte, hoorde ze zo’n af-

schuwelijk geluid dat haar haar op slag spierwit was, zo wit als het haar van een spook. En ze rook zo'n vreselijke lucht dat haar huid zo rimpelig werd als een rozijn. Het duurde een heel jaar voor haar huid weer gaaf was en haar haar niet meer wit zag. En toen de mama het luik had opengemaakt, had ze bovendien verschrikkelijke dingen gezien die ze nooit meer wilde zien, zoals een slang die zich zo klein kon maken dat hij door de kier tussen het luik en de vloer kon glippen – zelfs als het luik dicht was – en die zich daarna weer groot kon maken, zo groot dat hij de blokhut op zijn rug kon nemen, alsof de slang een reuzenslak was en de blokhut zijn huisje.' (Van de illustratie *daarbij* had Eddie O'Hare een nachtmerrie gekregen – en dat *niet* toen Eddie klein was, maar als zestienjarige!)

'De andere dingen onder het luik in de vloer zijn zo verschrikkelijk dat je ze je alleen maar kunt voorstellen.' (Die verschrikkelijke dingen waren op een niet te beschrijven manier geïllustreerd.)

'En dus wist de mama niet zeker of ze het jongetje geboren wilde laten worden in de blokhut in het bos, op een eiland in een meer – waar verder niemand woonde – maar vooral vanwege alles wat er onder het luik zat. Toen dacht ze bij zichzelf: Waarom ook niet? Ik moet hem alleen verbieden het luik in de vloer open te doen!

Maar ja, dat kan een mama wel zeggen, maar hoe zat het met het jongetje? Hij wist nog steeds niet of hij geboren wilde worden in een wereld met een luik in de vloer en waar verder niemand woonde. Maar er waren ook mooie dingen in het bos, en op het eiland, en in het meer.' (Hier was een illustratie bij van een uil en van eendjes die tegen de wal op waggelden en van een koppel fuuten met de snavels tegen elkaar op het stille water van het meer.)

'Waarom zou ik het er niet op wagen? dacht het jongetje. En dus werd hij geboren, en hij was heel gelukkig. Zijn mama was ook weer gelukkig, hoewel ze het jongetje minstens één keer per dag op het hart drukte: "Nooit – maar dan ook nooit, nooit, nooit ofte nimmer – het luik in de vloer openmaken!" Maar hij was natuurlijk maar een klein jongetje. Als jij dat jongetje was, zou jij het luik in de vloer dan niet eens open willen maken?'

En *daarmee*, dacht Eddie O'Hare bij zichzelf, is het verhaaltje uit; hij stond er geen moment bij stil dat in het *echte* verhaal het jongetje een meisje was. Ze heette Ruth, en haar mama was *niet* gelukkig. Ze woonden in een huis met een ander soort luik, een waarvan Eddie geen weet had – nog niet.